

**Fostering Child-Friendly Legal Environments
through collaborative networks**

Κείμενο προτάσεων πολιτικής

**Προστασία των παιδιών στις ποινικές
διαδικασίες**

**Διασφάλιση των δικαιωμάτων των
παιδιών θυμάτων εγκληματικών
πράξεων**

**Co-funded by
the European Union**

Έργο FOSTER - Fostering Child-Friendly Legal Environments through collaborative networks
(101160568 — FOSTER — JUST-2023-JACC-EJUSTICE)

Παραδοτέο D4.2 Policy Paper

Συντάκτρια: Natasha (Anastasia) Alexopoulou, Centre for European Constitutional Law, Greece

Συνεισφορές - Επιμέλεια:

Maria Doichinova, Center for the Study of Democracy, Βουλγαρία

Agnes Lux, ELTE Centre for Social Sciences, Ουγγαρία

Szontagh Veronika Anna, ELTE Centre for Social Sciences, Ουγγαρία

Panagiota Fitsiou (Society of Social Psychiatry P. Sakellaropoulos), Ελλάδα

Miha Hafner, Institute of Criminology at the Faculty of Law Ljubljana, Σλοβενία

Ιούνιος 2026

Co-funded by
the European Union

Χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Οι απόψεις και οι γνώμες που εκφράζονται ανήκουν αποκλειστικά στον/στους συντάκτη/-ες και δεν αντανακλούν απαραίτητα τις απόψεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (χορηγούσα αρχή). Ούτε η Ευρωπαϊκή Ένωση ούτε η χορηγούσα αρχή φέρουν ευθύνη για αυτές.

Το έργο αυτό διατίθεται υπό την άδεια [Creative Commons Attribution NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International License](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/).

Πίνακας περιεχομένων

Πίνακας περιεχομένων	3
Περίληψη	5
1. Εισαγωγή	6
1.1 Σκοπός και πεδίο εφαρμογής	6
1.2 Το έργο FOSTER και η βάση τεκμηρίωσης	6
2. Διεθνές και ευρωπαϊκό νομικό πλαίσιο για την προστασία των παιδιών θυμάτων	7
2.1 Πρότυπα των Ηνωμένων Εθνών	7
2.2 Πρότυπα του Συμβουλίου της Ευρώπης	8
2.3 Πρότυπα της Ευρωπαϊκής Ένωσης	8
3. Κοινές βασικές αρχές για ποινικές διαδικασίες φιλικές προς τα παιδιά	10
3.1 Το παιδί ως φορέας δικαιωμάτων	11
3.2 Πληροφόρηση και επικοινωνία φιλική προς τα παιδιά	11
3.3 Το δικαίωμα να ακουστούν	11
3.4 Πρόληψη της δευτερογενούς θυματοποίησης	12
3.5 Διϋπηρεσιακή συνεργασία	12
3.6 Νομική συνδρομή	12
3.7 Προστασία της ιδιωτικής ζωής και υπεύθυνη συμπεριφορά των μέσων ενημέρωσης	13
3.8 Αποκατάσταση	13
4. Συμπεράσματα από τις στρογγυλές τράπεζες του FOSTER	13
4.1 Επισκόπηση των στρογγυλών τραπεζών	14
4.2 Διατομεακά πορίσματα	14
Ευάλωτες ομάδες που απαιτούν εξατομικευμένες αποκρίσεις	15
4.3 Εντοπισμένες καλές πρακτικές	15
5. Ειδικές παρατηρήσεις ανά χώρα	16
5.1 Βουλγαρία	16
5.2 Ελλάδα	17
5.3 Ουγγαρία	18
5.4 Σλοβενία	18
6. Προτάσεις πολιτικής	19
6.1 Κοινές προτάσεις	19
6.2 Προτάσεις ανά χώρα	24

Βουλγαρία	24
Ελλάδα	24
Ουγγαρία.....	25
Σλοβενία.....	25
7. Συμπέρασμα	26
Βιβλιογραφικές αναφορές.....	27

Περίληψη

Τα παιδιά που έρχονται σε επαφή με τα συστήματα ποινικής δικαιοσύνης ως θύματα εγκληματικών πράξεων αντιμετωπίζουν κινδύνους και έχουν ανάγκες που διαφέρουν ριζικά από εκείνες των ενήλικων θυμάτων. Η εξάρτηση από ενήλικες, οι αναπτυσσόμενες ικανότητες τους και η αυξημένη ευαλωτότητά τους σε τραυματικές καταστάσεις απαιτούν διαδικασίες που έχουν σχεδιαστεί ειδικά για αυτά, και όχι διαδικασίες που προσαρμόζονται εκ των υστέρων, από την ποινική διαδικασία για ενήλικες.

Τις τελευταίες τρεις δεκαετίες, τα Ηνωμένα Έθνη, το Συμβούλιο της Ευρώπης και η Ευρωπαϊκή Ένωση έχουν δημιουργήσει ένα ολοένα και πιο πυκνό πλαίσιο προτύπων που έχουν ως στόχο να εγγυηθούν ότι τα παιδιά θύματα αντιμετωπίζονται με αξιοπρέπεια, ενημερώνονται, έχουν τη δυνατότητα να συμμετέχουν και προστατεύονται από περαιτέρω βλάβη καθ' όλη τη διάρκεια της ποινικής διαδικασίας. Ωστόσο, η εφαρμογή αυτών των προτύπων στην καθημερινή πράξη παραμένει άνιση σε ολόκληρη την Ευρώπη.

Το παρόν έγγραφο προτάσεων πολιτικής ορίζει έναν κοινό πυρήνα αρχών για ποινικές διαδικασίες φιλικές προς τα παιδιά, βασισμένο στο διεθνές και ευρωπαϊκό δίκαιο, και εξετάζει τον τρόπο με τον οποίο οι αρχές αυτές εφαρμόζονται στην πράξη στη Βουλγαρία, την Ελλάδα, την Ουγγαρία και τη Σλοβενία. Η ανάλυση βασίζεται στο διεθνές και ευρωπαϊκό νομικό πλαίσιο για την προστασία των παιδιών-θυμάτων εγκληματικών πράξεων, καθώς και σε στοιχεία που συγκεντρώθηκαν απευθείας από δεκαοκτώ εθνικές και διακρατικές στρογγυλές τράπεζες, οι οποίες διοργανώθηκαν από τον Σεπτέμβριο 2025 έως τον Απρίλιο 2026 στο πλαίσιο του έργου FOSTER και οι οποίες συγκέντρωσαν δικαστές, εισαγγελείς, δικηγόρους, αστυνομικούς, ψυχολόγους, κοινωνικούς λειτουργούς, ακαδημαϊκούς, δημοσιογράφους, υπεύθυνους χάραξης πολιτικής και εκπροσώπους της κοινωνίας των πολιτών από τις τέσσερις ως άνω εμπλεκόμενες χώρες.

Τα στοιχεία καταδεικνύουν σημαντική σύγκλιση στις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι επαγγελματίες: ένα επίμονο χάσμα μεταξύ των νομικών προτύπων και της καθημερινής πρακτικής· τον συνεχιζόμενο κίνδυνο δευτερογενούς θυματοποίησης λόγω επαναλαμβανόμενων εξετάσεων, καθυστερήσεων και ανεπαρκούς επικοινωνίας· την αδύναμη διεπιστημονική συνεργασία μεταξύ των φορέων δικαιοσύνης, παιδικής προστασίας, εκπαίδευσης, φροντίδας υγείας και της κοινωνίας των πολιτών· καθώς και την ανεπαρκή εξειδικευμένη κατάρτιση των επαγγελματιών που εργάζονται με παιδιά-θύματα. Ταυτόχρονα, οι προκλήσεις σε εθνικό επίπεδο διαφέρουν: οι συζητήσεις στη Βουλγαρία επικεντρώθηκαν στην παρουσίαση των θεμάτων στα μέσα ενημέρωσης, στα παιδιά Ρομά και στην πρόσβαση στη δικαιοσύνη· οι συζητήσεις στην Ελλάδα εστίασαν στη λειτουργία των «Σπιτιών του Παιδιού» και στην αλληλεπίδραση μεταξύ αστικών και ποινικών διαδικασιών· οι συζητήσεις στην Ουγγαρία εξέτασαν τον τρόπο με τον οποίο οι επαγγελματίες από διαφορετικούς τομείς αντιλαμβάνονται το παιδί και συνεργάζονται μεταξύ τους καθώς και στα παιδιά Ρομά· και οι συζητήσεις στη Σλοβενία ανέδειξαν την αλληλεπικάλυψη μεταξύ της θυματοποίησης και παραβατικότητας ανηλίκων, των κινδύνων στο διαδίκτυο και της κατάστασης των κοριτσιών Ρομά που αντιμετωπίζουν πρόωρο, αναγκαστικό γάμο.

Το έγγραφο καταλήγει στο συμπέρασμα ότι η ενίσχυση μιας δικαιοσύνης φιλικής προς τα παιδιά απαιτεί κάτι περισσότερο από περαιτέρω νομοθετικές μεταρρυθμίσεις. Απαιτεί διαρκή επένδυση στην επαγγελματική κατάρτιση, την εδραίωση διεπιστημονικών μοντέλων προστασίας των παιδιών, όπως τα «Σπίτια του Παιδιού» (σύμφωνα με το μοντέλο Barnahus),

ισχυρότερους μηχανισμούς διυπηρεσιακής συνεργασίας, στοχευμένες παρεμβάσεις για παιδιά που εκτίθενται σε πολλαπλές ευαλωτότητες, καθώς και μια κοινή ευρωπαϊκή δέσμευση να αντιμετωπίζονται τα παιδιά όχι απλώς ως αντικείμενα προστασίας, αλλά ως φορείς δικαιωμάτων, των οποίων οι απόψεις πρέπει να διαμορφώνουν τις διαδικασίες που τα αφορούν. Στις τελευταίες ενότητες του παρόντος κειμένου παρουσιάζεται μια σειρά κοινών βασικών προτάσεων, που συμπληρώνονται από προτάσεις για κάθε χώρα, για τη Βουλγαρία, την Ελλάδα, την Ουγγαρία και τη Σλοβενία.

1. Εισαγωγή

1.1 Σκοπός και πεδίο εφαρμογής

Το παρόν κείμενο προτάσεων πολιτικής εξετάζει πώς μπορούν να διασφαλιστούν αποτελεσματικότερα τα δικαιώματα των παιδιών θυμάτων εγκληματικών πράξεων στο πλαίσιο των ποινικών διαδικασιών. Επιδιώκει τρεις αλληλένδετους στόχους: πρώτον, να παρουσιάσει το διεθνές και ευρωπαϊκό νομικό πλαίσιο που καθορίζει ελάχιστα πρότυπα για την αντιμετώπιση των παιδιών-θυμάτων· δεύτερον, να αποσπάσει από το πλαίσιο αυτό έναν κοινό πυρήνα αρχών που θα πρέπει να στηρίζουν τις φιλικές προς τα παιδιά ποινικές διαδικασίες σε οποιοδήποτε εθνικό πλαίσιο· και τρίτον, να εξετάσει τον τρόπο με τον οποίο οι αρχές αυτές εφαρμόζονται στην πράξη στη Βουλγαρία, την Ελλάδα, την Ουγγαρία και τη Σλοβενία, βασιζόμενο σε άμεσα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν από επαγγελματίες πεδίου μέσω των εθνικών και διακρατικών στρογγυλών τραπεζών του έργου FOSTER.

Το παρόν κείμενο είναι σκόπιμα δομημένο γύρω από έναν κοινό πυρήνα και ένα ειδικό επίπεδο για κάθε χώρα. Οι νομικές υποχρεώσεις που απορρέουν από τα νομικά κείμενα των Ηνωμένων Εθνών, του Συμβουλίου της Ευρώπης και της Ευρωπαϊκής Ένωσης ισχύουν και στις τέσσερις χώρες και, μάλιστα, σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση· οι αρχές που εξάγονται από αυτά στο Κεφάλαιο 3 παρουσιάζονται ως πρότυπα γενικής εφαρμογής. Στη συνέχεια, το Κεφάλαιο 5 επικεντρώνεται στις συγκεκριμένες θεσμικές ρυθμίσεις, τα επιτεύγματα και τα κενά που εντοπίστηκαν σε κάθε χώρα, αναγνωρίζοντας ότι η αποτελεσματική εφαρμογή εξαρτάται από τις εθνικές νομικές παραδόσεις, τις θεσμικές δυνατότητες και τους πόρους. Οι προτάσεις στο Κεφάλαιο 6 ακολουθούν την ίδια λογική, διαχωρίζοντας τα μέτρα που θα πρέπει να ισχύουν σε όλα τα εθνικά πλαίσια από εκείνα που απευθύνονται σε συγκεκριμένες χώρες.

1.2 Το έργο FOSTER και η βάση τεκμηρίωσης

Το έργο FOSTER αποσκοπεί στην ενίσχυση της διατομεακής συνεργασίας των φορέων που είναι υπεύθυνοι για την προστασία και την υποστήριξη των παιδιών-θυμάτων εγκληματικών πράξεων, φέρνοντας σε επαφή επαγγελματίες από τον τομέα της δικαιοσύνης, των υπηρεσιών παιδικής προστασίας, της φροντίδας υγείας, της εκπαίδευσης και της κοινωνίας των πολιτών.

Από τον Σεπτέμβριο 2025 έως τον Απρίλιο 2026, οι εταίροι του έργου FOSTER διοργάνωσαν δεκαέξι εθνικές στρογγυλές τράπεζες στη Βουλγαρία, την Ελλάδα, την Ουγγαρία και τη Σλοβενία – τέσσερις σε κάθε χώρα – καθώς και δύο διακρατικές στρογγυλές τράπεζες που έφεραν σε άμεσο διάλογο εμπειρογνώμονες από τις τέσσερις χώρες. Οι εκδηλώσεις αυτές αφορούσαν τη φιλική προς τα παιδιά δικαιοσύνη, τη διατομεακή συνεργασία, τη θυματοποίηση

και την παραβατικότητα ανηλίκων, τις ευάλωτες ομάδες, την παρουσίαση υποθέσεων παιδικής κακοποίησης στα μέσα ενημέρωσης, καθώς και τους διαδικτυακούς κινδύνους για τα παιδιά. Το παρόν κείμενο πολιτικής βασίζεται σε μεγάλο βαθμό στα ευρήματα που συγκεντρώθηκαν στην έκθεση του FOSTER για τις εθνικές και διεθνείς δραστηριότητες δικτύωσης, η οποία αποτελεί την κύρια βάση τεκμηρίωσης για τα κεφάλαια 4 και 5 που ακολουθούν, σε συνδυασμό με τα εφαρμοστέα διεθνή και ευρωπαϊκά νομικά εργαλεία που εξετάζονται στο κεφάλαιο 2.

2. Διεθνές και ευρωπαϊκό νομικό πλαίσιο για την προστασία των παιδιών θυμάτων

Τα παιδιά θύματα εγκληματικών πράξεων προστατεύονται από ένα ολοένα και πιο ολοκληρωμένο, πολυεπίπεδο σώμα διεθνούς και ευρωπαϊκού δικαίου. Τα νομικά κείμενα των Ηνωμένων Εθνών θεσπίζουν τις θεμελιώδεις αρχές της μη διάκρισης, του βέλτιστου συμφέροντος του παιδιού και του δικαιώματος ακρόασης· οι συμβάσεις και οι κατευθυντήριες γραμμές του Συμβουλίου της Ευρώπης μετατρέπουν αυτές τις αρχές σε επιχειρησιακά πρότυπα για τα συστήματα δικαιοσύνης· και οι οδηγίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης επιβάλλουν δεσμευτικά ελάχιστα πρότυπα που πρέπει να ενσωματωθούν στο εθνικό δίκαιο όλων των κρατών μελών, συμπεριλαμβανομένων της Βουλγαρίας, της Ελλάδας, της Ουγγαρίας και της Σλοβενίας. Στην παρούσα ενότητα συνοψίζονται τα νομικά κείμενα που σχετίζονται πιο άμεσα με τα παιδιά-θύματα στο πλαίσιο ποινικών διαδικασιών.

2.1 Πρότυπα των Ηνωμένων Εθνών

Η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού (1989) παραμένει το θεμελιώδες νομικό κείμενο για την προστασία των παιδιών, συμπεριλαμβανομένων των παιδιών θυμάτων εγκληματικών πράξεων. **Το άρθρο 3** απαιτεί το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού να αποτελεί πρωταρχικό κριτήριο σε όλες τις ενέργειες που αφορούν τα παιδιά· **το άρθρο 12** εγγυάται το δικαίωμα του παιδιού να εκφράζει ελεύθερα τις απόψεις του σε θέματα που το αφορούν, συμπεριλαμβανομένων των δικαστικών διαδικασιών· **το άρθρο 19** υποχρεώνει τα κράτη να προστατεύουν τα παιδιά από κάθε μορφή βίας· **το άρθρο 34** αφορά τη σεξουαλική εκμετάλλευση και κακοποίηση· και **το άρθρο 39** απαιτεί από τα κράτη να προωθούν τη σωματική και ψυχολογική ανάρρωση και την κοινωνική επανένταξη των παιδιών-θυμάτων.

Αυτές οι γενικές αρχές αναπτύχθηκαν σε λεπτομερείς επιχειρησιακές κατευθυντήριες γραμμές μέσω των Κατευθυντήριων Γραμμών του ΟΗΕ για τη Δικαιοσύνη σε θέματα που Αφορούν Παιδιά Θύματα και Μάρτυρες Εγκλημάτων (2005)¹, οι οποίες καθορίζουν τα δικαιώματα των παιδιών-θυμάτων να τα αντιμετωπίζουν με αξιοπρέπεια και συμπόνια, να προστατεύονται από διακρίσεις, να ενημερώνονται, να ακούγονται και να εκφράζουν τις απόψεις και τις ανησυχίες τους, να λαμβάνουν αποτελεσματική βοήθεια, να προστατεύεται η ιδιωτική τους ζωή, να προστατεύονται από δυσκολίες κατά τη διάρκεια της δικαστικής διαδικασίας, να είναι ασφαλή

¹ Ψήφισμα 2005/20 του Οικονομικού και Κοινωνικού Συμβουλίου (ECOSOC), https://www.unodc.org/pdf/event_2006-11-27_1/res_2005-20_en.pdf

και να λαμβάνουν αποζημίωση. Τα δικαιώματα αυτά, στο σύνολό τους, προλαμβάνουν σε μεγάλο βαθμό όσα αργότερα θα καθίσταντο νομικά δεσμευτικά από ευρωπαϊκές πράξεις.

Το Προαιρετικό Πρωτόκολλο της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού για την εμπορία παιδιών, την παιδική πορνεία και την παιδική πορνογραφία (2000)² προσθέτει συγκεκριμένες εγγυήσεις για τα θύματα αυτών των μορφών εκμετάλλευσης, συμπεριλαμβανομένης της προστασίας καθ' όλη τη διάρκεια της ποινικής διαδικασίας.

2.2 Πρότυπα του Συμβουλίου της Ευρώπης

Σε περιφερειακό επίπεδο, η Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την προστασία των παιδιών από την γενετήσια εκμετάλλευση και κακοποίηση (Σύμβαση Λανζαρότε, 2007)³ απαιτεί από τα συμβαλλόμενα κράτη να υιοθετήσουν διαδικασίες έρευνας και δικαστικές διαδικασίες φιλικές προς τα παιδιά, συμπεριλαμβανομένων ειδικά εκπαιδευμένων επαγγελματιών, βιντεοσκοπημένων συνεντεύξεων που γίνονται δεκτές ως αποδεικτικά στοιχεία, μέτρων για την αποφυγή επαφής μεταξύ του παιδιού και του φερόμενου ως δράστη, καθώς και προστασίας της ιδιωτικής ζωής και της εικόνας του παιδιού. Η Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για τη δράση κατά της εμπορίας ανθρώπων (2005)⁴ και η Σύμβαση για την πρόληψη και την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών και της ενδοοικογενειακής βίας (Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης, 2011)⁵ παρέχουν συμπληρωματική προστασία στα παιδιά που είναι θύματα εμπορίας ανθρώπων ή που βιώνουν ή γίνονται μάρτυρες ενδοοικογενειακής βίας.

Οι Κατευθυντήριες Οδηγίες του Συμβουλίου της Ευρώπης για τη φιλική προς τα παιδιά δικαιοσύνη (2010)⁶ παραμένουν το μοναδικό και πιο σημαντικό περιφερειακό εργαλείο που πλαισιώνει την έννοια της φιλικής προς τα παιδιά δικαιοσύνης στην Ευρώπη. Διατυπώνουν τέσσερις γενικές αρχές – τη συμμετοχή, το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού, την αξιοπρέπεια και την προστασία από τις διακρίσεις – μαζί με λεπτομερείς οδηγίες που καλύπτουν κάθε στάδιο της διαδικασίας, από την πρώτη επαφή με το δικαστικό σύστημα έως και την περίοδο μετά τη δίκη. Οι Κατευθυντήριες Οδηγίες υποστηρίζουν ρητά διεπιστημονικά μοντέλα «ενιαίας υποστήριξης» για την εξέταση και την υποστήριξη των παιδιών-θυμάτων, μια προσέγγιση που αργότερα τέθηκε σε εφαρμογή σε ολόκληρη την Ευρώπη μέσω του μοντέλου «Barnahus».

2.3 Πρότυπα της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Το άρθρο 24 του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης⁷ αποτελεί ένα σημαντικό κανονιστικό σημείο εκκίνησης. Εδραιώνει τη φιλική προς τα παιδιά δικαιοσύνη στο

² Ηνωμένα Έθνη, <https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/optional-protocol-convention-rights-child-sale-children-child>

³ Συμβούλιο της Ευρώπης, <https://rm.coe.int/protection-of-children-against-sexual-exploitation-and-sexual-abuse/1680794e97>

⁴ Συμβούλιο της Ευρώπης, <https://www.coe.int/en/web/anti-human-trafficking/anti-trafficking-convention>

⁵ Συμβούλιο της Ευρώπης, <https://www.coe.int/en/web/istanbul-convention/the-convention-in-brief>

⁶ Συμβούλιο της Ευρώπης, [https://search.coe.int/cm/#{%22CoEIdentifier%22:\[%2209125948801c1f0f%22\],%22sort%22:\[%22CoEValidationDate%20Descending%22\]}](https://search.coe.int/cm/#{%22CoEIdentifier%22:[%2209125948801c1f0f%22],%22sort%22:[%22CoEValidationDate%20Descending%22]})

⁷ <https://fra.europa.eu/en/eu-charter/article/24-rights-child>

ευρύτερο πλαίσιο της ΕΕ για τα δικαιώματα των παιδιών και απαιτεί, σε όλες τις ενέργειες που αφορούν τα παιδιά, το βέλτιστο συμφέρον τους να αποτελεί πρωταρχικό κριτήριο τόσο για τις δημόσιες αρχές όσο και για τους ιδιωτικούς φορείς.

Η Οδηγία 2012/29/ΕΕ σχετικά με τα δικαιώματα, την υποστήριξη και την προστασία θυμάτων της εγκληματικότητας (Οδηγία για τα δικαιώματα των θυμάτων)⁸ αποτελεί, από το 2012, το κεντρικό πλαίσιο σε επίπεδο ΕΕ για όλα τα θύματα εγκληματικών πράξεων, ενώ το άρθρο 24 καθορίζει συγκεκριμένες εγγυήσεις για τα παιδιά-θύματα, συμπεριλαμβανομένης της δυνατότητας οπτικοακουστικής καταγραφής των συνεντεύξεων για χρήση ως αποδεικτικό στοιχείο, την αναγνώριση ότι το παιδί-θύμα χρειάζεται ειδικά μέτρα προστασίας, καθώς και τον διορισμό ειδικού εκπροσώπου όταν οι ασκούντες την γονική μέριμνα δεν μπορούν να εκπροσωπήσουν το παιδί λόγω σύγκρουσης συμφερόντων.

Η Οδηγία βρίσκεται επί του παρόντος σε διαδικασία σημαντικής αναθεώρησης. Σε συνέχεια νομοθετικής πρότασης της Επιτροπής⁹, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ενέκρινε επίσημα την αναθεωρημένη οδηγία σε ολομέλεια τον Μάιο του 2026. Η αναθεώρηση ενισχύει το πλαίσιο ειδικά για τα παιδιά: απαιτεί από τα κράτη μέλη να διασφαλίζουν τη διαθεσιμότητα υπηρεσιών φιλικών προς τα παιδιά που προσφέρουν υποστήριξη και προστασία κατάλληλη για την ηλικία τους, συμπεριλαμβανομένων ιατρικών εξετάσεων, ψυχολογικής υποστήριξης, ατομικής αξιολόγησης των αναγκών προστασίας και υποστήριξης, καθώς και της δυνατότητας καταθέσεων μέσω βιντεοσκόπησης· εισάγει γραμμές βοήθειας για θύματα σε επίπεδο ΕΕ και τη δυνατότητα ψηφιακής αναφοράς εγκλημάτων· και περιορίζει την πρόσβαση των δραστών στα προσωπικά δεδομένα του θύματος κατά τη διάρκεια της διαδικασίας. Κατά τον χρόνο σύνταξης του παρόντος, αναμένεται η επίσημη έγκριση της αναθεωρημένης οδηγίας από το Συμβούλιο πριν τεθεί σε ισχύ.

Η Οδηγία 2011/93/ΕΕ¹⁰ για την καταπολέμηση της σεξουαλικής κακοποίησης και της σεξουαλικής εκμετάλλευσης παιδιών καθώς και της παιδικής πορνογραφίας καθορίζει ελάχιστους κανόνες σχετικά με τα αδικήματα, τις κυρώσεις, την πρόληψη και τη βοήθεια προς τα θύματα, ειδικά όσον αφορά τη σεξουαλική κακοποίηση παιδιών. Μια αναθεώρηση της εν λόγω οδηγίας, η οποία προτάθηκε από την Επιτροπή τον Φεβρουάριο του 2024 με σκοπό την αντιμετώπιση των μορφών κακοποίησης που διαπράττονται διαδικτυακά και επιτελούνται με τη χρήση τεχνητής νοημοσύνης, καθώς και την ενίσχυση της υποστήριξης των θυμάτων και της θέσης αποτελεσματικών προθεσμιών παραγραφής, εξακολουθεί να αποτελεί αντικείμενο διαπραγματεύσεων μεταξύ των νομοθετών έως τα μέσα του 2026¹¹.

Η Οδηγία (ΕΕ) 2024/1385¹² για την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών και της εξ οικείων βίας, η οποία εκδόθηκε το 2024, αφορά επίσης άμεσα τα παιδιά-θύματα που βιώνουν ή γίνονται μάρτυρες ενδοοικογενειακής βίας, απαιτεί από τα κράτη μέλη να διασφαλίζουν ότι τα παιδιά λαμβάνουν υποστήριξη και προστασία κατάλληλη για την ηλικία τους, παράλληλα με τα ενήλικα θύματα. Τα εν λόγω νομικά εργαλεία εντάσσονται στο ευρύτερο πλαίσιο της Στρατηγικής της ΕΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού (2021–2024) και της Σύστασης της ΕΕ υπ' αρ. 2021/1004 του Συμβουλίου για τη θέσπιση ευρωπαϊκής εγγύησης για τα παιδιά¹³, οι οποίες

⁸ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32012L0029>

⁹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:52023PC0424>

¹⁰ <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2011/93/oj/eng>

¹¹ <https://www.europarl.europa.eu/legislative-train/package-security-union/file-revision-of-the-combating-child-sexual-abuse-directive>

¹² <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2024/1385/oj/eng>

¹³ https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/policies/justice-and-fundamental-rights/rights-child/eu-strategy-rights-child-and-european-child-guarantee_en

και οι δύο προωθούν τη δημιουργία συστημάτων δικαιοσύνης φιλικών προς τα παιδιά και την εδραίωση ολοκληρωμένων, διεπιστημονικών υπηρεσιών προστασίας των παιδιών σε ολόκληρη την Ένωση.

Η Σύσταση (ΕΕ) 2024/1238 της Ευρωπαϊκής Επιτροπής¹⁴, η οποία εκδόθηκε τον Απρίλιο του 2024, προτρέπει τα κράτη μέλη της ΕΕ να αναπτύξουν και να ενισχύσουν ολοκληρωμένα συστήματα προστασίας των παιδιών. Στόχος της είναι η προστασία των παιδιών από όλες τις μορφές βίας, προσαρμόζοντας τα μέτρα προστασίας τόσο στο φυσικό όσο και στο ψηφιακό περιβάλλον και δίνοντας προτεραιότητα στο υπέρτατο συμφέρον των παιδιών σε όλες τις αποφάσεις. Μια σημαντική πτυχή της σύστασης είναι ότι υπογραμμίζει την ανάγκη προστασίας της ακεραιότητας και της ψυχικής υγείας των παιδιών, καθώς και την ανάγκη πρόληψης και καταπολέμησης του (κυβερνο)εκφοβισμού, ενθαρρύνοντας τα κράτη μέλη να αναπτύξουν εθνικές στρατηγικές για την ψυχική υγεία, με τα παιδιά ως πρωταρχική ομάδα-στόχο.

Επίπεδο	Βασικά εργαλεία	Βασική συμβολή για τα παιδιά-θύματα
Ηνωμένα Έθνη	Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού (1989) · Κατευθυντήριες γραμμές του ΟΗΕ για τη δικαιοσύνη σε υποθέσεις που αφορούν παιδιά θύματα και μάρτυρες εγκλημάτων (Ψήφισμα 2005/20 του ΟΗΕ)	Καθορίζουν την αρχή του βέλτιστου συμφέροντος, το δικαίωμα ακρόασης, την προστασία από τη βία και την εκμετάλλευση, καθώς και έναν λεπτομερή κατάλογο δικαιωμάτων των παιδιών-θυμάτων στις δικαστικές διαδικασίες.
Συμβούλιο της Ευρώπης	Σύμβαση του Λανζαρότε (2007) · Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης (2011) · Κατευθυντήριες γραμμές για τη φιλική προς τα παιδιά δικαιοσύνη (2010)	Ορίζουν διαδικασίες έρευνας και δικαστικές διαδικασίες φιλικές προς τα παιδιά, ειδικά εκπαιδευμένους επαγγελματίες και υποστηρίζουν διεπιστημονικά μοντέλα «μιας στάσης», όπως το μοντέλο Barnahus.
Ευρωπαϊκή Ένωση	Οδηγία 2012/29/ΕΕ (Οδηγία για τα δικαιώματα των θυμάτων), υπό αναθεώρηση· Οδηγία 2011/93/ΕΕ (καταπολέμηση σεξουαλικής κακοποίησης και εκμετάλλευσης παιδιών), αναθεώρηση σε εξέλιξη· Οδηγία (ΕΕ) 2024/1385· Σύσταση της ΕΕ 2024/1238	Επιβάλλουν ελάχιστα δεσμευτικά πρότυπα όσον αφορά την ενημέρωση, την προστασία, την υποστήριξη, τα ειδικά μέτρα και την αποζημίωση, με ειδικές διασφαλίσεις για τα παιδιά.

3. Κοινές βασικές αρχές για ποινικές διαδικασίες φιλικές προς τα παιδιά

¹⁴ <https://eur-lex.europa.eu/eli/reco/2024/1238/oj/eng>

Τα νομικά κείμενα που συνοψίζονται στην Ενότητα 2 συγκλίνουν σε ένα αναγνωρίσιμο σύνολο αρχών που θα πρέπει να καθοδηγούν τις ποινικές διαδικασίες στις οποίες εμπλέκονται παιδιά-θύματα εγκληματικών πράξεων, ανεξάρτητα από το εθνικό νομικό σύστημα στο οποίο λειτουργούν. Η παρούσα ενότητα παρουσιάζει αυτόν τον κοινό πυρήνα, αντλώντας τόσο από το νομικό πλαίσιο όσο και από την πρακτική εμπειρία που εισέφεραν οι επαγγελματίες κατά τη διάρκεια των στρογγυλών τραπεζών και του τελικού συνεδρίου του έργου FOSTER.

3.1 Το παιδί ως φορέας δικαιωμάτων

Η φιλική προς τα παιδιά δικαιοσύνη ξεκινά από τον τρόπο με τον οποίο αντιλαμβανόμαστε το παιδί. Τόσο το διεθνές νομικό πλαίσιο όσο και οι στρογγυλές τράπεζες του έργου FOSTER επισημαίνουν την ίδια αντίφαση: τα συστήματα δικαιοσύνης και προστασίας τείνουν να βλέπουν τα παιδιά κυρίως μέσα από το πρίσμα της ευαλωτότητας, ενώ δεν δίνουν επαρκή προσοχή στην ιδιότητά τους ως φορέων δικαιωμάτων με εξελισσόμενες ικανότητες. Η αποκλειστική εστίαση στην ευαλωτότητα, όσο καλοπροαίρετη κι αν είναι, ενέχει τον κίνδυνο να περιορίσει την ενεργό συμμετοχή και τη δράση του παιδιού. Μια πραγματικά παιδοκεντρική προσέγγιση απαιτεί να ξεπεραστεί ένα αμιγώς προστατευτικό πλαίσιο, ώστε να αναγνωριστούν τα παιδιά ως φορείς δικαιωμάτων, των οποίων οι φωνές πρέπει να ακούγεται καθ' όλη τη διάρκεια των δικαστικών και διοικητικών διαδικασιών, λαμβάνοντας παράλληλα υπόψη το αναπτυξιακό τους στάδιο και την ανάγκη τους για προστασία.

3.2 Πληροφόρηση και επικοινωνία φιλική προς τα παιδιά

Τα παιδιά έχουν το δικαίωμα να λαμβάνουν πληροφορίες σχετικά με τις διαδικασίες, τις αποφάσεις και τα αποτελέσματά τους, σε γλώσσα κατάλληλη για την ηλικία και την ωριμότητά τους. Αυτό αποτελεί προϋπόθεση για ουσιαστική συμμετοχή: η νομική ορολογία και οι επίσημες διαδικασίες, που έχουν σχεδιαστεί με γνώμονα τους ενήλικες, είναι συχνά δυσνόητες για τα παιδιά και μπορούν από μόνες τους να προκαλέσουν φόβο. Η αποτελεσματική επικοινωνία πρέπει επίσης να λαμβάνει υπόψη τον αντίκτυπο του τραύματος στη μνήμη, τη συγκέντρωση και την εμπιστοσύνη, καθώς και το γεγονός ότι τα παιδιά που έχουν υποστεί κακοποίηση ή παραμέληση ενδέχεται να διστάζουν να αποκαλύψουν τη θυματοποίησή τους, ιδίως όταν η αποκάλυψη έχει καθυστερήσει. Η καθυστερημένη ή μερική αποκάλυψη δεν πρέπει ποτέ, από μόνη της, να θεωρείται ως απόδειξη ότι δεν έλαβε χώρα η κακοποίηση.

3.3 Το δικαίωμα να ακουστούν

Τα παιδιά έχουν το δικαίωμα να συμμετέχουν ουσιαστικά στις αποφάσεις που τα αφορούν, συμπεριλαμβανομένων των ποινικών διαδικασιών που προκύπτουν από τη δική τους θυματοποίηση. Το κεντρικό ζήτημα δεν είναι αν τα παιδιά πρέπει να συμμετέχουν, αλλά πώς μπορεί να οργανωθεί η συμμετοχή τους κατά τρόπο που να συνάδει με την ηλικία, την ωριμότητα, τις περιστάσεις και το βέλτιστο συμφέρον τους. Τα φιλικά προς τα παιδιά συστήματα θα πρέπει, επομένως, να δημιουργούν ασφαλείς συνθήκες που να επιτρέπουν τη συμμετοχή, ελαχιστοποιώντας παράλληλα τους κινδύνους που μπορεί να συνεπάγεται η συμμετοχή αυτή.

3.4 Πρόληψη της δευτερογενούς θυματοποίησης

Η δευτερογενής θυματοποίηση λαμβάνει χώρα όταν τα παιδιά υφίστανται επιπλέον βλάβη μέσω των αλληλεπιδράσεών τους με τους ίδιους τους θεσμούς και τις διαδικασίες που προορίζονται να τα προστατεύσουν. Συνήθως δεν προκύπτει από μια μεμονωμένη παραβίαση, αλλά από συστημικές ελλείψεις: επαναλαμβανόμενες συνεντεύξεις με διαφορετικούς/ες επαγγελματίες, παρατεταμένες διαδικασίες, ακατάλληλες τεχνικές εξέτασης, φοβιστικά περιβάλλοντα, παραβιάσεις της ιδιωτικής ζωής και επικοινωνία χωρίς ευαισθησία ως προς το θύμα. Η κοινή απόκριση, όπως αντανακλάται τόσο στη Σύμβαση της Λανζαρότε όσο και στην Οδηγία για τα Δικαιώματα των Θυμάτων, βασίζεται σε λίγα και συγκεκριμένα μέτρα: ελαχιστοποίηση του αριθμού των εξετάσεων στις οποίες πρέπει να υποβληθεί ένα παιδί· αξιοποίηση των βιντεοσκοπημένων μαρτυρικών καταθέσεων που γίνονται δεκτές στη δίκη ως αποδεικτικά στοιχεία· διασφάλιση ότι οι εξετάσεις πραγματοποιούνται σε χώρους φιλικούς προς τα παιδιά και ειδικά σχεδιασμένους για τον σκοπό αυτό, αντί για αστυνομικά τμήματα ή δικαστικές αίθουσες· μείωση των περιττών διαδικαστικών καθυστερήσεων· και διασφάλιση της ιδιωτικής ζωής και της εμπιστευτικότητας των δεδομένων του παιδιού καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας.

3.5 Διυπηρεσιακή συνεργασία

Καμία μεμονωμένη επαγγελματική ομάδα ή φορέας δεν μπορεί να ανταποκριθεί επαρκώς στις πολύπλοκες ανάγκες των παιδιών-θυμάτων. Μια αποτελεσματική, φιλική προς τα παιδιά δικαιοσύνη εξαρτάται από τη συνεργασία μεταξύ της δικαστικής εξουσίας, των αρχών επιβολής του νόμου, των υπηρεσιών παιδικής προστασίας, των φορέων υγείας, των εκπαιδευτικών δομών, των επαγγελματιών ψυχικής υγείας και των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών. Το δίκτυο PROMISE Barnahus¹⁵ εφαρμόζει στην πράξη αυτή την αρχή, ορίζοντας την συγκέντρωση κάτω από την ίδια στέγη, έναν φιλικό προς τα παιδιά χώρο, τη διεξαγωγή των συνεντεύξεων, τις ιατρικές εξετάσεις, την ψυχολογική υποστήριξη και τη δικαστική συνεργασία. Τέτοια μοντέλα μειώνουν τον θεσμικό κατακερματισμό, περιορίζουν τον αριθμό των φορών που ένα παιδί πρέπει να διηγηθεί την εμπειρία του και έχει αποδειχθεί ότι διαθέτουν σημαντικές δυνατότητες για τη βελτίωση τόσο της εμπειρίας των παιδιών όσο και της ποιότητας των αποδεικτικών στοιχείων που συλλέγονται. Η βιώσιμη συνεργασία πρέπει να ενσωματωθεί στις θεσμικές δομές μέσω σαφών πρωτοκόλλων, κοινών διαδικασιών, τακτικής επικοινωνίας μεταξύ των φορέων και κοινής εκπαίδευσης των εμπλεκόμενων επαγγελματιών.

3.6 Νομική συνδρομή

Τα παιδιά-θύματα έχουν δικαίωμα σε νομική συνδρομή, ενώ όταν οι κάτοχοι της γονικής μέριμνας δεν μπορούν να εκπροσωπήσουν τα συμφέροντα του παιδιού λόγω πραγματικής ή ενδεχόμενης σύγκρουσης συμφερόντων, πρέπει να διορίζεται ειδικός εκπρόσωπος, όπως απαιτείται βάσει του άρθρου 24 της Οδηγίας για τα Δικαιώματα των Θυμάτων. Κατά τη διάρκεια της δίκης, τα προστατευτικά μέτρα, συμπεριλαμβανομένης της αποφυγής συναναστροφής μεταξύ του παιδιού και του φερόμενου ως δράστη, της χρήσης τεχνολογιών

¹⁵ <https://barnahus.eu/>

επικοινωνίας που επιτρέπουν την κατάθεση χωρίς την παρουσία του παιδιού στην αίθουσα του δικαστηρίου, καθώς και του αποκλεισμού του κοινού και του Τύπου από τις ακροάσεις ή τμήματα αυτών, θα πρέπει να εφαρμόζονται ως κανόνας και όχι ως εξαίρεση. Τα μέτρα αυτά πρέπει, ωστόσο, να σχεδιαστούν κατά τρόπο ώστε να ενισχύουν και όχι να αποδυναμώνουν τη διαδικαστική δικαιοσύνη που οφείλει να παρέχεται σε όλα τα μέρη, συμπεριλαμβανομένων των κατηγορουμένων.

3.7 Προστασία της ιδιωτικής ζωής και υπεύθυνη συμπεριφορά των μέσων ενημέρωσης

Το δικαίωμα στην προστασία της ιδιωτικής ζωής αποτελεί ένα επαναλαμβανόμενο θέμα σε όλα τα νομικά κείμενα που εξετάστηκαν στην Ενότητα 2 και ενισχύεται από τα εμπειρικά στοιχεία που αναλύθηκαν στην Ενότητα 4: η δημοσιογραφία της «κλειδαρότρυντας» από τα μέσα ενημέρωσης, οι παραβιάσεις του απορρήτου και η δημοσίευση πληροφοριών που επιτρέπουν την ταυτοποίηση των παιδιών-θύμάτων συμβάλλουν άμεσα στον στιγματισμό και στη μακροπρόθεσμη βλάβη τους. Η προστασία της ιδιωτικής ζωής των παιδιών δεν αποτελεί περιορισμό της ελευθερίας των μέσων ενημέρωσης, αλλά μια δεοντολογικά σωστή και, πολύ περισσότερο, μια νομική ευθύνη. Η αποτελεσματική απόκριση συνδυάζει τις νομικές εγγυήσεις κατά της ταυτοποίησης των παιδιών, με επαγγελματικά πρότυπα υπεύθυνης δημοσιογραφίας, τα οποία θα αναπτυχθούν με συνεργασία των μέσων ενημέρωσης, ειδικών στον τομέα της παιδικής προστασίας και δημόσιων αρχών.

3.8 Αποκατάσταση

Τέλος, οι κοινές βασικές αρχές επιτάσσουν τα παιδιά-θύματα να λαμβάνουν υποστήριξη που να εκτείνεται πέρα από την ολοκλήρωση της ποινικής διαδικασίας, συμπεριλαμβανομένης της ψυχολογικής και ιατρικής τους φροντίδας, της κοινωνικής υποστήριξης και, όπου ενδείκνυται, της πρόσβασης σε αποζημίωση. Το άρθρο 39 της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού το ορίζει ως υποχρέωση προώθησης της ανάρρωσης και της επανένταξης· η Οδηγία για τα Δικαιώματα των Θυμάτων, όπως αναθεωρήθηκε, το ορίζει ως συγκεκριμένο δικαίωμα σε εξατομικευμένη αξιολόγηση των αναγκών και σε υπηρεσίες υποστήριξης δομημένες γύρω από το παιδί και όχι με μέτρο τη θεσμική ευκολία. Η μακροπρόθεσμη παρακολούθηση, η οποία συχνά αναφέρθηκε στις στρογγυλές τράπεζες του FOSTER ως ο πιο αδύναμος κρίκος στις υφιστάμενες δομές υποστήριξης, θα πρέπει να αντιμετωπίζεται ως αναπόσπαστο μέρος της δικαστικής διαδικασίας και όχι ως προαιρετικό επακόλουθο.

4. Συμπεράσματα από τις στρογγυλές τράπεζες του FOSTER

Οι αρχές που περιγράφονται στην Ενότητα 3 περιγράφουν τον τρόπο με τον οποίο θα έπρεπε να λειτουργούν οι ποινικές διαδικασίες στις οποίες εμπλέκονται παιδιά-θύματα εγκληματικών πράξεων. Η παρούσα ενότητα εξετάζει τον τρόπο με τον οποίο λειτουργούν στην πράξη οι εν λόγω αρχές, αντλώντας απευθείας από τις συζητήσεις που διεξήχθησαν κατά τη διάρκεια των εθνικών και διακρατικών στρογγυλών τραπεζών του έργου FOSTER, καθώς και του τελικού

συνεδρίου. Σκοπός αυτών των εκδηλώσεων ήταν η διαμόρφωση μιας συγκριτικής, ποιοτικής εικόνας των επαναλαμβανόμενων μοτίβων, των διαφορών, των διλημμάτων και των καλών πρακτικών στη Βουλγαρία, την Ελλάδα, την Ουγγαρία και τη Σλοβενία.

4.1 Επισκόπηση των στρογγυλών τραπεζών

Από τον Σεπτέμβριο 2025 έως τον Απρίλιο 2026, οι εταίροι του έργου FOSTER διοργάνωσαν δεκαέξι εθνικές στρογγυλές τράπεζες – τέσσερις σε κάθε συμμετέχουσα χώρα – και δύο διακρατικές στρογγυλές τράπεζες που διεξήχθησαν διαδικτυακά και συγκέντρωσαν ειδικούς από τις τέσσερις ως άνω χώρες. Στις εκδηλώσεις συμμετείχαν δικαστές, εισαγγελείς, δικηγόροι, αστυνομικοί, επαγγελματίες του τομέα της παιδικής προστασίας, κοινωνικοί λειτουργοί, ψυχολόγοι, ιατροί, ακαδημαϊκοί, δημοσιογράφοι, υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής και εκπρόσωποι της κοινωνίας των πολιτών.

4.2 Διατομεακά πορίσματα

Και στις τέσσερις χώρες, όπου διεξήχθησαν οι εθνικές στρογγυλές τράπεζες, καθώς και στις δύο διακρατικές στρογγυλές τράπεζες, οι συμμετέχοντες/ουσες κατέληξαν σε μια σειρά πορισμάτων που αντανakλούν τον κοινό πυρήνα που περιγράφεται στην Ενότητα 3.

Πρώτον, υπάρχει σταθερά ένα κενό στην εφαρμογή: τα νομικά πλαίσια αντανakλούν όλο και περισσότερο τα διεθνή και ευρωπαϊκά πρότυπα, αλλά η καθημερινή εφαρμογή τους εξαρτάται από τη διαθεσιμότητα κατηρτισμένων επαγγελματιών, των διαθέσιμων θεσμικών πόρων και μιας υποστηρικτικής οργανωτικής κουλτούρας, τα οποία συχνά απουσιάζουν.

Δεύτερον, η αλληλεπικάλυψη της ιδιότητας θύματος και δράστη αναδείχθηκε ως ένα αξιοσημείωτο και συνεπές θέμα, ιδίως στη Σλοβενία και την Ελλάδα: πολλά παιδιά που έρχονται σε επαφή με τα συστήματα δικαιοσύνης ως δράστες έχουν προηγουμένως υποστεί θυματοποίηση, και η επιθετική ή αντικοινωνική συμπεριφορά συχνά ερμηνεύεται καλύτερα ως μηχανισμός αντιμετώπισης παρά ως απόδειξη εγκληματικής πρόθεσης.

Τρίτον, η διεπιστημονική συνεργασία παραμένει αδύναμη στην πράξη, παρά το γεγονός ότι υποστηρίζεται καθολικά κατ' αρχήν, ενώ δυσχεραίνεται από διαφορές στην επαγγελματική κουλτούρα, στην ορολογία και τις θεσμικές προτεραιότητες μεταξύ των νομικών, ψυχοκοινωνικών και εκπαιδευτικών φορέων.

Τέταρτον, η επικοινωνία με τα παιδιά-θύματα εξακολουθεί να διαμορφώνεται από διαδικασίες που έχουν σχεδιαστεί κυρίως για ενήλικες, γεγονός που περιπλέκεται περαιτέρω από τον αντίκτυπο του τραύματος στη μνήμη, την αποκάλυψη των γεγονότων και την εμπιστοσύνη. Επιπλέον, οι συγκεκριμένες ανάγκες των πολύ μικρών παιδιών (κάτω των έξι ετών), καθώς και των παιδιών με πρόσθετες ευαλωτότητες, συχνά παραβλέπονται, με αποτέλεσμα την ανεπαρκή αντιμετώπιση των περιστατικών.

Πέμπτον, η δευτερογενής θυματοποίηση – μέσω επαναλαμβανόμενων συνεντεύξεων, παρατεταμένων διαδικασιών και, ιδίως στη Βουλγαρία και την Ελλάδα, επιβλαβούς κάλυψης από τα μέσα ενημέρωσης – αναγνωρίστηκε ως μία από τις ισχυρότερες και πιο σταθερές ανησυχίες των επαγγελματιών σε κάθε στρογγυλή τράπεζα.

Ευάλωτες ομάδες που απαιτούν εξατομικευμένες αποκρίσεις

Οι συζητήσεις ανέδειξαν ότι οι εμπειρίες για συγκεκριμένες ομάδες παιδιών διαμορφώνονται από πολλαπλές, αλληλεπικαλυπτόμενες ευαλωτότητες, οι οποίες απαιτούν αποκρίσεις προσαρμοσμένες στις ιδιαίτερες περιστάσεις τους:

- **Παιδιά Ρομά:** κατέλαβαν εξέχουσα θέση στις συζητήσεις στη Βουλγαρία, την Ουγγαρία και τη Σλοβενία, όπου διαπιστώθηκε ότι η φτώχεια, οι διακρίσεις και ο κοινωνικός αποκλεισμός αυξάνουν την ευαλωτότητα στη θυματοποίηση, ενώ ταυτόχρονα περιορίζουν την πρόσβαση στην προστασία και τη δικαιοσύνη, μεταξύ άλλων λόγω της ευρείας δυσπιστίας απέναντι στους θεσμούς και της υποαναφορικότητας περιστατικών.
- **Παιδιά που ζουν σε συνθήκες φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού:** αναγνωρίστηκαν και στις τέσσερις χώρες ως σημαντικός παράγοντας κινδύνου που συνδέεται με λιγότερες δυνατότητες εκπαίδευσης, ανεπαρκείς συνθήκες στέγασης και περιορισμένη πρόσβαση σε υπηρεσίες υποστήριξης.
- **Παιδιά που βρίσκονται σε σύγκρουση με το νόμο:** επισημάνθηκαν στη Σλοβενία, την Ελλάδα και την Ουγγαρία ως παιδιά που συχνά φέρουν ιστορικό θυματοποίησης, τραύματος και εκπαιδευτικού αποκλεισμού, κάτι που θέτει σε αμφισβήτηση την απλουστευτική διάκριση θύματος - δράστη.
- **Παιδιά που εκτίθενται σε διαδικτυακούς κινδύνους:** αποτέλεσαν αντικείμενο ιδιαίτερης προσοχής στις συζητήσεις της Σλοβενίας, καλύπτοντας θέματα όπως η αποπλάνηση ανηλίκων, η σεξουαλική εκμετάλλευση και η εκβίαση, που διευκολύνονται από δράστες ολόένα και πιο εξελιγμένους στο διαδικτυακό περιβάλλον.
- **Παιδιά μεταναστών και προσφύγων:** αναφέρθηκαν στις συζητήσεις της Βουλγαρίας και της Ελλάδας ως παιδιά που αντιμετωπίζουν γλωσσικά εμπόδια, νομική αβεβαιότητα και περιορισμένη πρόσβαση σε υποστήριξη, γεγονός που επιδεινώνει τόσο την ευαλωτότητά τους στη θυματοποίηση όσο και τις δυσκολίες πρόσβασης στη δικαιοσύνη.

4.3 Καλές πρακτικές

Παρά τις προκλήσεις που περιγράφηκαν παραπάνω, οι στρογγυλές τράπεζες εντόπισαν επίσης μια σειρά από καλές πρακτικές που εφαρμόζονται ήδη στις τέσσερις χώρες, προσφέροντας μια πρακτική βάση για τις συστάσεις που διατυπώνονται στην Ενότητα 6:

- **Διεπιστημονικά μοντέλα προστασίας των παιδιών:** δομές εμπνευσμένες από το μοντέλο «Barnahus», οι οποίες ενώνουν τις αρχές επιβολής του νόμου, τις εισαγγελικές αρχές, την φροντίδα της ψυχικής υγείας, τις κοινωνικές υπηρεσίες και την υγειονομική περίθαλψη στο πλαίσιο συντονισμένων πλαισίων που μειώνουν τον κατακερματισμό και την ανάγκη για επαναλαμβανόμενη αφήγηση των γεγονότων. Επιπλέον, η υιοθέτηση εξειδικευμένων πρωτοκόλλων συνέντευξης, η βιντεοσκόπηση μαρτυρικών καταθέσεων και η δημιουργία περιβαλλόντων σχεδιασμένων για τη μείωση του άγχους, σε συνδυασμό με την αυξανόμενη επαγγελματική κατανόηση της

συμπεριφοράς των παιδιών μέσα από το πρίσμα του τραύματος και της ανάρρωσης, προτείνονται ως η ορθή προσέγγιση, με προσαρμογές για τη βελτιστοποίηση της αντίδρασης.

- **Αντιμετώπιση της νεανικής παραβατικότητας με γνώμονα την επανένταξη:** εξατομικευμένες αξιολογήσεις, υπηρεσίες επιμελητών ανηλίκων και πρακτικές αποκατάστασης στη Σλοβενία και την Ελλάδα, οι οποίες αντιμετωπίζουν τις κοινωνικές και ψυχολογικές ρίζες της παραβατικότητας παράλληλα με την ανάληψη ευθύνης.
- **Παρεμβάσεις με βάση την κοινότητα και με πολιτισμική ευαισθησία:** η συμμετοχή διαμεσολαβητών/ριών από την κοινότητα, κοινοτικών ηγετών και επαγγελματιών με πολιτισμική ευαισθησία στη Βουλγαρία και τη Σλοβενία, αποδεικνύουν ότι η πολιτισμική ευαισθησία και τα δικαιώματα των παιδιών μπορούν να επιδιωχθούν από κοινού, αντί να αντιπαρατίθενται.
- **Υπεύθυνη εμπλοκή των μέσων ενημέρωσης:** κατευθυντήριες γραμμές για την δεοντολογικά σωστή δημοσιογραφία, διαδικασίες ανωνυμοποίησης και συνεργασία μεταξύ δημοσιογράφων, εμπειρογνομόνων στον τομέα της παιδικής προστασίας και νομικών επαγγελματιών στη Βουλγαρία και την Ελλάδα.

5. Ειδικές παρατηρήσεις ανά χώρα

Στην ενότητα αυτή συνοψίζονται, για καθεμία από τις τέσσερις χώρες που εμπλέκονται στο έργο FOSTER, τα κύρια ζητήματα των στρογγυλών τραπεζών, οι βασικές προκλήσεις που εντοπίστηκαν και οι ελπιδοφόρες πρακτικές που εφαρμόζονται, τοποθετώντας τα ευρήματα στο πλαίσιο των δεδομένων του οικείου θεσμικού πλαισίου.

5.1 Βουλγαρία

Οι στρογγυλές τράπεζες στη Βουλγαρία εστίασαν στα δικαιώματα και τη διαθέσιμη υποστήριξη για τα παιδιά που έρχονται σε επαφή με το νόμο, την κάλυψη από τα μέσα ενημέρωσης υποθέσεων που αφορούν παιδιά, την προστασία των παιδιών Ρομά που είναι θύματα εγκληματικών πράξεων, καθώς και τη θεσμική συνεργασία σε περιπτώσεις ενδοοικογενειακής βίας. Το νομικό πλαίσιο της παιδικής προστασίας της Βουλγαρίας βασίζεται κυρίως στον Νόμο για την Προστασία των Παιδιών, ο οποίος ενσωματώνει έναν μηχανισμό συντονισμού για την αντιμετώπιση της βίας κατά των παιδιών σε διάφορους τομείς και συμπληρώνεται από εξειδικευμένους χώρους συνέντευξης φιλικούς προς τα παιδιά – που συνήθως αναφέρονται ως «μπλε δωμάτια» – οι οποίοι χρησιμοποιούνται εδώ και μερικά χρόνια για να μειώσουν τον αριθμό των φορών που ένα παιδί πρέπει να περιγράψει τραυματικές εμπειρίες κατά τη διάρκεια ποινικών ερευνών. Παρότι οι επαγγελματίες του νομικού τομέα και της παιδικής προστασίας έχουν όλο και μεγαλύτερη συνειδητοποίηση της ανάγκης για μια προσέγγιση ευαίσθητη προς τα παιδιά και οι ευκαιρίες εξειδικευμένης εκπαίδευσης επεκτείνονται σταδιακά, εξακολουθούν να υπάρχουν σημαντικά κενά. Αυτά αφορούν την άνιση διαθεσιμότητα εκπαίδευσεων, την ασυνεπή εφαρμογή του μοντέλου διατομεακής συνεργασίας και την περιορισμένη μεταρρύθμιση των συστημάτων που ασχολούνται με τα παιδιά που έρχονται σε σύγκρουση με το νόμο.

Οι συμμετέχοντες/ουσες χαρακτήρισαν την παρουσίαση των θεμάτων στα μέσα ενημέρωσης ως ένα ιδιαίτερα επείγον ζήτημα: η σκανδαλοθηρική δημοσιογραφία, οι παραβιάσεις της

ιδιωτικής ζωής και η δημοσίευση στοιχείων που επιτρέπουν την ταυτοποίηση συνδέονταν επανειλημμένα με τον στιγματισμό και τη μακροπρόθεσμη βλάβη για τα παιδιά-θύματα και τις οικογένειές τους. Τα παιδιά Ρομά κατέλαβαν εξέχουσα θέση στις συζητήσεις, με τους/τις συμμετέχοντες/ουσες να περιγράφουν μια ευρέως διαδεδομένη δυσπιστία έναντι των θεσμών από ορισμένες κοινότητες Ρομά, την υποαναφορικότητα των περιστατικών θυματοποίησης και την κανονικοποίηση της βίας ως ιδιαίτερα σημαντικά εμπόδια στην προστασία και τη δικαιοσύνη. Ο κατακερματισμός μεταξύ των συστημάτων εκπαίδευσης, δικαιοσύνης και παιδικής πρόνοιας αναγνωρίστηκε ως ένα επιπλέον εμπόδιο στην αποτελεσματική συνεργασία. Μεταξύ των ελπιδοφόρων πρακτικών που συζητήθηκαν περιλαμβάνονται η επέκταση φιλικών προς τα παιδιά υποδομών σε ολόκληρη τη χώρα και η συμμετοχή κοινοτικών διαμεσολαβητών/ριών και επαγγελματιών με πολιτισμική ευαισθησία στην οικοδόμηση εμπιστοσύνης με περιθωριοποιημένες κοινότητες.

5.2 Ελλάδα

Οι ελληνικές στρογγυλές τράπεζες επικεντρώθηκαν στη λειτουργία των «Σπιτιών του Παιδιού», στον τρόπο με τον οποίο η νεανική παραβατικότητα μπορεί να συγκαλύπτει υποκείμενη θυματοποίηση, στη διασταύρωση αστικών και ποινικών διαδικασιών που αφορούν τα ίδια άτομα, καθώς και στην παρουσίαση των περιπτώσεων κακοποίησης παιδιών στα μέσα μαζικής ενημέρωσης. Η Ελλάδα έχει αναπτύξει ένα δίκτυο «Σπιτιών του Παιδιού», εμπνευσμένο από το μοντέλο Barnahus. Οι συμμετέχοντες/ουσες επισήμαναν τόσο τα επιτεύγματα όσο και τους περιορισμούς των «Σπιτιών του Παιδιού»: ενώ η διεπιστημονική, φιλική προς τα παιδιά προσέγγιση τυγχάνει ευρείας αποδοχής, η έλλειψη προσωπικού, η άνιση πρόσβαση ανάλογα με την περιοχή και η απουσία μακροπρόθεσμης υποστήριξης της παρακολούθησης των υποθέσεων παρέμειναν σημαντικά ζητήματα, ενώ επίσης αναφέρθηκε ότι οι συνεντεύξεις εξακολουθούν μερικές φορές να πραγματοποιούνται όχι στα «Σπίτια του Παιδιού», αλλά σε αστυνομικά τμήματα ή άλλα λιγότερο κατάλληλα περιβάλλοντα.

Επιπλέον, σε μια εθνική στρογγυλή τράπεζα διερευνήθηκε η πολύπλοκη σχέση μεταξύ της παραβατικής συμπεριφοράς ανηλίκων και προηγούμενων ή ταυτόχρονων εμπειριών θυματοποίησης, υπογραμμίζοντας την ανάγκη για μια ολιστική και επικεντρωμένη στο παιδί προσέγγιση. Δόθηκε έμφαση στη σημασία της προστασίας των δικαιωμάτων των παιδιών μέσω της πρόληψης, της έγκαιρης παρέμβασης και των αποκαταστατικών μέτρων που αντιμετωπίζουν τις βαθιές αιτίες της παραβατικής συμπεριφοράς. Οι συμμετέχοντες/ουσες συζητήσαν για το πώς η επιθετική συμπεριφορά αποτελεί συχνά έναν μηχανισμό άμυνας ή επιβίωσης, μέσω του οποίου τα παιδιά προσπαθούν να διατηρήσουν τη θέση τους σε οικογενειακά ή σχολικά περιβάλλοντα τα οποία δεν τα σέβονται ή δεν ανταποκρίνονται επαρκώς στις συναισθηματικές και αναπτυξιακές τους ανάγκες.

Η διασταύρωση αστικών διαδικασιών, όπως οι διαφορές σχετικά με την επιμέλεια και τη γονική μέριμνα, με παράλληλες ποινικές διαδικασίες που αφορούν το ίδιο παιδί, αναγνωρίστηκε ως ξεχωριστή πηγή δυσκολιών, η οποία απαιτεί ισχυρότερη συνεργασία μεταξύ των δικαστικών αρχών και των επαγγελματιών ψυχικής υγείας.

Στην τελευταία στρογγυλή τράπεζα που πραγματοποιήθηκε στην Ελλάδα, συζητήθηκαν δεοντολογικά ζητήματα σχετικά με την αποκάλυψη πληροφοριών για τα παιδιά, με έμφαση στον ρόλο των δημοσιογράφων και των δικηγόρων που εκπροσωπούν ένα παιδί-θύμα εγκλήματος. Οποιαδήποτε δημοσίευση προσωπικών στοιχείων ή πληροφοριών σχετικά με το πλαίσιο των γεγονότων δεν πρέπει να οδηγεί στην άμεση ή έμμεση ταυτοποίηση του παιδιού. Το υλικό που παρουσιάζεται στα μέσα ενημέρωσης πρέπει να σέβεται την αξιοπρέπεια και το

μέλλον του παιδιού και να μην προκαλεί αισθήματα ντροπής, δυσφορίας ή αγωνίας, είτε άμεσα είτε αργότερα στη ζωή του.

5.3 Ουγγαρία

Οι στρογγυλές τράπεζες στην Ουγγαρία περιελάμβαναν διαλόγους με κρατικούς φορείς και δικαστικούς εμπειρογνώμονες, μια ευρύτερη διυπηρεσιακή συζήτηση σχετικά με τη συνεργασία για τα παιδιά-θύματα, καθώς και μια τράπεζα με θέμα την προστασία, την αναγνώριση και την υποστήριξη των παιδιών. Το σύστημα παιδικής προστασίας της Ουγγαρίας βασίζεται στον Νόμο XXXI του 1997 για την Προστασία των Παιδιών και τη Διαχείριση της Επιμέλειας, ο οποίος θεσπίζει τη θεσμική δομή των υπηρεσιών παιδικής πρόνοιας που λειτουργούν παράλληλα με το δικαστικό σύστημα.

Οι συζητήσεις στην Ουγγαρία ήταν ιδιαίτερα σαφείς όσον αφορά την εξέταση του τρόπου με τον οποίο επαγγελματίες από τον νομικό, κοινωνικό, ψυχολογικό και εκπαιδευτικό τομέα λειτουργούν με διαφορετικές, ενίοτε ανταγωνιστικές, σιωπηρές παραδοχές σχετικά με την ικανότητα, την αυτονομία και τη δυνατότητα συμμετοχής των παιδιών – μια εννοιολογική απόκλιση που προσδιορίστηκε ως βασική αιτία πρακτικών προβλημάτων συνεργασίας. Οι συμμετέχοντες/ουσες ανέφεραν επίμονες δυσκολίες επικοινωνίας μεταξύ των φορέων παιδικής προστασίας, των αρχών επιβολής του νόμου και των κοινωνικών υπηρεσιών, και επισήμαναν ότι τα παιδιά που έχουν διπλή ιδιότητα, ως θύματα και ως δράστες, συχνά αποτελούν αντικείμενο παρεμβάσεων που αφορούν αποκλειστικά την παραβατική συμπεριφορά τους, με αποτέλεσμα οι δικές τους εμπειρίες θυματοποίησης να μην αναγνωρίζονται. Ο κοινός διάλογος μεταξύ ενδιαφερομένων μερών, όπως αυτός που πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο των στρογγυλών τραπεζών του έργου FOSTER, αναγνωρίστηκε ως ένας πολύτιμος μηχανισμός και πρότυπο για επανάληψη για τη μείωση αυτών των χάσμάτων.

5.4 Σλοβενία

Οι στρογγυλές τράπεζες της Σλοβενίας εξέτασαν τη θέση των ανηλίκων ως δραστών και θυμάτων ποινικών αδικημάτων, τα ποινικά αδικήματα κατά παιδιών σε ψηφιακά περιβάλλοντα, τους αναγκαστικούς και πρόωρους γάμους κοριτσιών Ρομά, καθώς και την ευρύτερη διπλή ιδιότητα των παιδιών ως δραστών και θυμάτων. Το πλαίσιο της Σλοβενίας για ευάλωτους μάρτυρες και παιδιά-θύματα λειτουργεί κυρίως μέσω του Νόμου περί Ποινικής Δικονομίας και του Κώδικα Οικογενειακού Δικαίου, όπως συμπληρώνεται από το αυξανόμενο θεσμικό ενδιαφέρον — με την υποστήριξη του Ινστιτούτου Εγκληματολογίας της Νομικής Σχολής της Λιουμπλιάνα — για διεπιστημονικές προσεγγίσεις, εμπνευσμένες από το μοντέλο «Barnahus», για την υποστήριξη των παιδιών-θυμάτων.

Η αλληλεπικάλυψη της ιδιότητας θύματος και δράστη αναδείχθηκε με ιδιαίτερη ένταση στις συζητήσεις στην Σλοβενία, με τους/τις συμμετέχοντες/ουσες να τονίζουν ότι η παραβατική συμπεριφορά μεταξύ των νέων συχνά ακολουθεί προηγούμενες εμπειρίες κακοποίησης, παραμέλησης ή οικογενειακής αστάθειας, και να υποστηρίζουν την υιοθέτηση προσεγγίσεων προσανατολισμένων στην επανένταξη αντί για τιμωρητικές προσεγγίσεις. Οι στρογγυλές τράπεζες της Σλοβενίας παρείχαν επίσης την πιο λεπτομερή συζήτηση σχετικά με τους διαδικτυακούς κινδύνους στο πλαίσιο του έργου FOSTER, εξετάζοντας την προσέλευση ανηλίκων, τη σεξουαλική εκμετάλλευση και τον εκβιασμό που διευκολύνονται από δράστες

ολοένα και πιο εξελιγμένους διαδικτυακά, και υπογραμμίζοντας την ανάγκη για πρόληψη, ψηφιακή παιδεία και εξειδικευμένη ειδικευση στις έρευνες. Οι συζητήσεις σχετικά με τους πρόωρους και αναγκαστικούς γάμους κοριτσιών Ρομά τόνισαν ότι τέτοιες πρακτικές πρέπει να θεωρούνται παραβιάσεις των δικαιωμάτων των παιδιών και όχι πολιτιστική παράδοση, ενώ υπογράμμισαν ότι η αποτελεσματική απόκριση απαιτεί διαπολιτισμικά ευαίσθητη, κοινοτική εμπλοκή και όχι τιμωρητική παρέμβαση.

6. Προτάσεις πολιτικής

Οι παρακάτω προτάσεις στοχεύουν να μετατρέψουν το νομικό πλαίσιο, τις κοινές βασικές αρχές και τα εμπειρικά στοιχεία που συγκεντρώθηκαν μέσω των στρογγυλών τραπεζών του FOSTER και του τελικού συνεδρίου σε συγκεκριμένες προτάσεις δράσης. Είναι δομημένες σε δύο επίπεδα: κοινές προτάσεις που απευθύνονται σε υπεύθυνους χάραξης πολιτικής, δικαστικά όργανα, αρχές παιδικής προστασίας και οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών σε όλες τις συμμετέχουσες χώρες, καθώς και προτάσεις για κάθε χώρα ξεχωριστά, τη Βουλγαρία, την Ελλάδα, την Ουγγαρία και τη Σλοβενία, στις οποίες εντοπίζονται τα συγκεκριμένα κενά.

6.1 Κοινές προτάσεις

1. Αναγνώριση των παιδιών ως φορέων δικαιωμάτων σε όλα τα συστήματα

Η αρχή ότι τα παιδιά είναι ενεργοί φορείς δικαιωμάτων πρέπει να ενσωματωθεί στα πλαίσια που διέπουν τον τρόπο με τον οποίο οι επαγγελματίες όλων των τομέων αλληλεπιδρούν με τα παιδιά. Αυτό σημαίνει να προχωρήσουμε πέρα από την αναγνώριση της «φιλικής προς τα παιδιά» προσέγγισης και να διασφαλίσουμε ότι η επαγγελματική καθοδήγηση, τα θεσμικά πρότυπα και τα εκπαιδευτικά προγράμματα στους τομείς της δικαιοσύνης, της παιδικής προστασίας, της φροντίδας υγείας και της εκπαίδευσης ενσωματώνουν ρητά την έννοια των εξελισσόμενων ικανοτήτων των παιδιών, όπως ορίζεται στη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού¹⁶.

Στην πράξη, αυτό απαιτεί μια αλλαγή στη θεσμική κουλτούρα: οι επαγγελματίες πρέπει να είναι εξοπλισμένοι όχι μόνο για να προστατεύουν τα παιδιά από παραβίαση, αλλά και για να διευκολύνουν την ουσιαστική συμμετοχή τους στις αποφάσεις που τα αφορούν. Η εξισορρόπηση της προστασίας με τη συμμετοχή αποτελεί νομική και δεοντολογική επιταγή που αναγνωρίζεται στις Κατευθυντήριες Οδηγίες του Συμβουλίου της Ευρώπης για τη Φιλική προς τα Παιδιά Δικαιοσύνη.¹⁷ Τα έγγραφα καθοδήγησης, οι τυποποιημένες διαδικασίες λειτουργίας και οι κώδικες δεοντολογίας πρέπει να αντικατοπτρίζουν αυτή τη διπλή υποχρέωση, και η συμμόρφωση με αυτήν πρέπει να υπόκειται σε μηχανισμούς εποπτείας και λογοδοσίας.

2. Να καταστεί η εξειδικευμένη, διεπιστημονική εκπαίδευση επαγγελματικό πρότυπο

¹⁶ Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού, *Γενική Παρατήρηση αριθ. 12 (2009): Το δικαίωμα συμμετοχής των παιδιών, Έγγραφο HE CRC/C/GC/12 (20 Ιουλίου 2009).

¹⁷ Συμβούλιο της Ευρώπης, Κατευθυντήριες γραμμές για τη δικαιοσύνη φιλική προς τα παιδιά, που εγκρίθηκαν από την Επιτροπή Υπουργών στις 17 Νοεμβρίου 2010.

Οι μεμονωμένες ή εφάπαξ εκπαιδευτικές πρωτοβουλίες δεν αρκούν για να εξοπλίσουν τους/τις επαγγελματίες με τις γνώσεις και τις δεξιότητες που απαιτούνται για την αποτελεσματική και ασφαλή εργασία με παιδιά-θύματα. Η εξειδικευμένη εκπαίδευση ως προς την ανάπτυξη του παιδιού, την πρακτική που λαμβάνει υπόψη το τραύμα, την φιλική προς τα παιδιά επικοινωνία, τα δικαιώματα των παιδιών, τις διαπολιτισμικές δεξιότητες και τους ψηφιακούς κινδύνους πρέπει να καταστεί ένα πρότυπο, επαναλαμβανόμενο στοιχείο της επαγγελματικής ανάπτυξης για όλο το φάσμα των επαγγελματιών που ενδέχεται να έρθουν σε επαφή με παιδιά-θύματα, συμπεριλαμβανομένων δικαστών, εισαγγελέων, δικηγόρων υπεράσπισης, αστυνομικών, ψυχολόγων, κοινωνικών λειτουργών, εκπαιδευτικών, επαγγελματιών υγείας και δημοσιογράφων. Η υποχρέωση αυτή αντανακλάται στις απαιτήσεις της Οδηγίας για τα Δικαιώματα των Θυμάτων¹⁸ και της Σύμβασης Λανζαρότε.¹⁹

Τα εκπαιδευτικά προγράμματα θα πρέπει να έχουν διεπιστημονικό σχεδιασμό, ενθαρρύνοντας τους/τις επαγγελματίες από διαφορετικούς τομείς να αναπτύξουν κοινά πλαίσια και αμοιβαία κατανόηση των ρόλων, των περιορισμών και των ευθυνών του καθενός. Θα πρέπει να θεσπιστούν υποδείγματα δεξιοτήτων σε εθνικό επίπεδο, ενώ η παροχή της εκπαίδευσης θα πρέπει να παρακολουθείται, να αξιολογείται και να επικαιροποιείται σύμφωνα με τα νέα στοιχεία, τις καλές πρακτικές αλλά και τις νέες μορφές θυματοποίησης παιδιών, συμπεριλαμβανομένης της εκμετάλλευσης μέσω του διαδικτύου και με τη χρήση τεχνολογιών.

3. Θεσμοθέτηση της διεπιστημονικής και διυπηρεσιακής συνεργασίας

Η αποτελεσματική αντιμετώπιση της κακοποίησης παιδιών εξαρτάται πάντοτε από τη συντονισμένη δράση διαφορετικών φορέων και επαγγελματικών κλάδων. Ωστόσο, σε πολλές χώρες, η συνεργασία αυτή παραμένει περιστασιακή, εξαρτώμενη από την καλή θέληση ή την προσωπική πρωτοβουλία μεμονωμένων επαγγελματιών, αντί να είναι ενσωματωμένη σε θεσμικές δομές. Θα πρέπει να θεσπιστούν κοινά πρωτόκολλα, συντονισμένες διαδρομές παραπομπής και τακτικές διυπηρεσιακές συναντήσεις ως μόνιμες προϋποθέσεις μεταξύ των φορέων της δικαιοσύνης, της παιδικής προστασίας, της εκπαίδευσης, της φροντίδας υγείας και της κοινωνίας των πολιτών, σύμφωνα με τις υποχρεώσεις που ορίζονται στη Σύμβαση Λανζαρότε και στην Οδηγία 2011/93/ΕΕ²⁰.

Τα πλαίσια συνεργασίας θα πρέπει να ορίζουν με σαφήνεια τους ρόλους και τις αρμοδιότητες, να καθορίζουν χρονοδιαγράμματα για την ανταλλαγή πληροφοριών και να ορίζουν τους αρμόδιους φορείς για συγκεκριμένες κατηγορίες υποθέσεων. Θα πρέπει επίσης να περιλαμβάνουν μηχανισμούς για την επίλυση διαφωνιών μεταξύ τους και για την παρακολούθηση του κατά πόσον τηρούνται στην πράξη οι υποχρεώσεις συνεργασίας. Οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών που εργάζονται άμεσα με παιδιά-θύματα θα πρέπει να αποτελούν επίσημους εταίρους σε αυτές τις δομές, δεδομένης της γνώσης που διαθέτουν από το πεδίο και των σχέσεων εμπιστοσύνης που έχουν δημιουργήσει.

¹⁸ Οδηγία 2012/29/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 25ης Οκτωβρίου 2012, για τη θέσπιση ελάχιστων προτύπων σχετικά με τα δικαιώματα, τη στήριξη και την προστασία των θυμάτων εγκλημάτων [2012] ΕΕ L 315/57, άρθρο 25.

¹⁹ Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την προστασία των παιδιών από τη σεξουαλική εκμετάλλευση και τη σεξουαλική κακοποίηση (Σύμβαση του Λανζαρότε), CETS αριθ. 201 (Λανζαρότε, 25 Οκτωβρίου 2007), άρθρο 36.

²⁰ Οδηγία 2011/93/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Δεκεμβρίου 2011, για την καταπολέμηση της σεξουαλικής κακοποίησης και της σεξουαλικής εκμετάλλευσης παιδιών καθώς και της παιδικής πορνογραφίας [2011] ΕΕ L 335/1, άρθρο 20.

4. Πρόληψη της δευτερογενούς θυματοποίησης ως θέμα συστηματικής πρακτικής

Κάθε επαφή του παιδιού με τα συστήματα δικαιοσύνης ή προστασίας ενέχει τον κίνδυνο να επιδεινώσει τη βλάβη που έχει ήδη υποστεί. Η δευτερογενής θυματοποίηση, που προκαλείται από επαναλαμβανόμενες συνεντεύξεις, παρεμβατικές ερωτήσεις, διαδικαστικές καθυστερήσεις, έκθεση στους φερόμενους δράστες ή παραβιάσεις του απορρήτου, δεν αποτελεί μια ατυχή αναπόφευκτη κατάσταση, αλλά αποτέλεσμα κακού σχεδιασμού του συστήματος που μπορεί να προληφθεί. Η ελαχιστοποίηση της δευτερογενούς θυματοποίησης πρέπει να αντιμετωπίζεται ως σταθερή επαγγελματική υποχρέωση και όχι ως ειδική διευκόλυνση.

Συγκεκριμένα μέτρα περιλαμβάνουν: αυστηρούς περιορισμούς στον αριθμό των φορών που ένα παιδί καλείται να αφηγηθεί την εμπειρία του· διευρυμένη χρήση των βιντεοσκοπημένων μαρτυρικών καταθέσεων και αποδεικτικών στοιχείων μέσω τηλεδιάσκεψης για την αποφυγή της παρουσίας του παιδιού στο δικαστήριο· εγγυημένη πρόσβαση σε χώρους φιλικούς προς τα παιδιά, οι οποίοι διαφέρουν φυσικά και ψυχολογικά από τα τυπικά περιβάλλοντα της αστυνομίας ή των δικαστηρίων, και διασφαλίσεις εμπιστευτικότητας με εκτελεστότητα καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας. Τα μέτρα αυτά συνάδουν με τις υποχρεώσεις που ορίζονται στην Οδηγία για τα Δικαιώματα των Θυμάτων²¹.

5. Επέκταση και διατήρηση διεπιστημονικών υπηρεσιών προστασίας των παιδιών

Το μοντέλο «Barnahus» έχει αποδείξει ότι η ενοποίηση των εγκληματολογικών, δικαστικών, ιατρικών και θεραπευτικών υπηρεσιών κάτω από την ίδια στέγη, με επίκεντρο το παιδί, βελτιώνει σημαντικά τόσο τα αποτελέσματα όσον αφορά την ευημερία των παιδιών όσο και την ποιότητα των αποδεικτικών στοιχείων που συλλέγονται στις ποινικές διαδικασίες. Τα πρότυπα ποιότητας που αναπτύχθηκαν μέσω του δικτύου PROMISE παρέχουν ένα σημείο αναφοράς για τον σχεδιασμό και την αξιολόγηση τέτοιων υπηρεσιών²². Η συνεχής επένδυση σε αυτές τις δομές είναι απαραίτητη, αλλά η επένδυση πρέπει να αφορά τη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα, τη στελέχωση και την επέκταση των υφιστάμενων δομών, όπως επισημαίνεται στο έργο της Επιτροπής Λανζαρότε.²³

Ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δοθεί στη γεωγραφική προσβασιμότητα: τα παιδιά σε αγροτικές ή απομακρυσμένες περιοχές, ή σε περιοχές με τοπικές αρχές που διαθέτουν ανεπαρκείς πόρους, δεν πρέπει να αποκλείονται από υπηρεσίες ολοκληρωμένης υποστήριξης λόγω του τόπου διαμονής τους. Τα επίπεδα στελέχωσης πρέπει να είναι επαρκή ώστε να αποτρέπεται η επαγγελματική εξουθένωση και να διασφαλίζεται η συνέχεια της φροντίδας, ενώ οι υπηρεσίες πρέπει να ενσωματώνουν ισχυρή μακροπρόθεσμη υποστήριξη παρακολούθησης και παροχή υπηρεσιών ψυχικής υγείας, αναγνωρίζοντας ότι η ανάρρωση από την κακοποίηση και την εκμετάλλευση σπάνια αποτελεί μια γραμμική ή χρονικά ορισμένη διαδικασία.

6. Σχεδιασμός εξατομικευμένων παρεμβάσεων για παιδιά που αντιμετωπίζουν πολλαπλές ευαλωτότητες

²¹ Οδηγία 2012/29/ΕΕ (σημ. 3), άρθρα 20–24.

²² PROMISE, Πρότυπα ποιότητας Barnahus: Κατευθυντήριες οδηγίες για την διεπιστημονική και διυπηρεσιακή αντιμετώπιση των παιδιών θυμάτων και μαρτύρων βίας, 2017, <https://barnahus.eu/wp-content/uploads/2025/01/PROMISE-Barnahus-Quality-Standards.pdf>

²³ Συμβούλιο της Ευρώπης, Επιτροπή της Λανζαρότε, Θεματικές εκθέσεις παρακολούθησης σχετικά με την εφαρμογή της Σύμβασης της Λανζαρότε, διαθέσιμες στη διεύθυνση www.coe.int/en/web/children/lanzarote-committee.

Η γενικευμένη προσέγγιση στην παιδική προστασία κινδυνεύει να αποτύχει όσον αφορά τα παιδιά που διατρέχουν τον μεγαλύτερο κίνδυνο, ακριβώς επειδή οι συνθήκες υπό τις οποίες ζουν δεν εμπίπτουν στις παραδοχές βάσει των οποίων έχουν σχεδιαστεί οι γενικές υπηρεσίες. Τα παιδιά Ρομά, τα παιδιά που ζουν σε συνθήκες φτώχειας, τα παιδιά που βρίσκονται σε σύγκρουση με τον νόμο, τα παιδιά που εκτίθενται σε εκμετάλλευση μέσω διαδικτύου, καθώς και τα παιδιά μεταναστών/ριών και προσφύγων/γισσών, αντιμετωπίζουν αλληλεπικαλυπτόμενες ευαλωτότητες που μπορούν να επιτείνουν τη βλάβη, να περιορίσουν την πρόσβαση σε υπηρεσίες και να υπονομεύσουν την εμπιστοσύνη τους στους θεσμούς. Το Στρατηγικό Πλαίσιο της ΕΕ για τους Ρομά 2020–2030²⁴ υπογραμμίζει την ανάγκη για πολιτικές και πρακτικές που να σχεδιάζονται εξ αρχής με βάση τις συγκεκριμένες συνθήκες τους.

Ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δοθεί στα παιδιά με αναπηρίες και στα παιδιά που βρίσκονται σε ιδρυματική ή εναλλακτική φροντίδα, τα οποία αντιμετωπίζουν δυσανάλογους κινδύνους θυματοποίησης και σημαντικά εμπόδια στην πρόσβαση σε υπηρεσίες προστασίας και υποστήριξης. Ειδικά μέτρα προστασίας πρέπει να διασφαλίζουν ότι τα παιδιά με αναπηρίες και τα παιδιά που βρίσκονται σε φροντίδα όχι μόνο προστατεύονται από βλάβη, αλλά και ότι η γνώμη τους λαμβάνεται σοβαρά υπόψη, υποστηρίζονται και συμμετέχουν στις αποφάσεις που επηρεάζουν τη ζωή τους.

Επομένως πρέπει να γίνεται εκτίμηση αναγκών η οποία θα αναλύει δεδομένα ανά κατηγορία ευαλωτότητας και να σχεδιάζονται δίαυλοι παραπομπής και υποστήριξης οι οποίοι θα είναι προσβάσιμοι σε παιδιά, τα οποία ενδέχεται να μην εμπιστεύονται τις αρχές ή να αντιμετωπίζουν γλωσσικά εμπόδια, καθώς και να διασφαλίζεται ότι οι επαγγελματίες που εργάζονται με αυτές τις ομάδες λαμβάνουν στοχευμένη εκπαίδευση σε προσεγγίσεις που λαμβάνουν υπόψη τις πολιτισμικές ιδιαιτερότητες και βασίζονται στην κατανόηση του τραύματος. Η πρόταση συνεπάγεται επίσης τη συμμετοχή των παιδιών από αυτές τις κοινότητες, καθώς και των οργανώσεων που συνεργάζονται μαζί τους, στον σχεδιασμό και την αξιολόγηση των παρεμβάσεων που προορίζονται να τους εξυπηρετήσουν.

7. Ενίσχυση της συλλογής δεδομένων και της χάραξης πολιτικής βάσει τεκμηρίων

Μια ορθή πολιτική για την προστασία και τη δικαιοσύνη για τα παιδιά δεν μπορεί να βασιστεί σε ελλιπή ή αποσπασματικά δεδομένα. Σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες, τα εθνικά συστήματα συλλογής δεδομένων δεν καταγράφουν την πλήρη εικόνα της θυματοποίησης των παιδιών: μορφές κακοποίησης που δεν αναφέρονται επαρκώς, όπως η διαδικτυακή εκμετάλλευση, η ενδοοικογενειακή βία, η εμπορία ανθρώπων και η κακοποίηση σε ιδρυματικά περιβάλλοντα, παραμένουν σε μεγάλο βαθμό αόρατες στις επίσημες στατιστικές, αλλοιώνοντας την κατανομή των πόρων και τον σχεδιασμό των παρεμβάσεων. Η Στρατηγική της ΕΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού αναγνωρίζει ρητά αυτά τα κενά και δεσμεύει τα κράτη μέλη να ενισχύσουν τους μηχανισμούς συλλογής δεδομένων και παρακολούθησης.

Οι εθνικές αρχές θα πρέπει να επενδύσουν σε τυποποιημένα, αναλυτικά συστήματα συλλογής δεδομένων που θα επιτρέπουν την παρακολούθηση των επικρατούσων μορφών, των ποσοστών αναφοράς, των αποτελεσμάτων των ποινικών διώξεων και των εμπειριών των παιδιών-θυμάτων σε διάφορες κατηγορίες αδικημάτων και ευαλωτότητας. Τα συστήματα αυτά θα πρέπει να συμπληρώνονται από ανεξάρτητη ερευνητική ικανότητα και τακτικές

²⁴https://commission.europa.eu/document/download/99cc0720-68c2-4300-854f-592bf21dceaf_en?filename=eu_roma_strategic_framework_for_equality_inclusion_and_participation_for_2020_-_2030.pdf

αξιολογήσεις της αποτελεσματικότητας των πολιτικών, όπως αυτές που καταγράφονται στην ετήσια Έκθεση για τα Θεμελιώδη Δικαιώματα του Οργανισμού Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ (FRA). Ο συντονισμός των προτύπων δεδομένων σε ευρωπαϊκό επίπεδο, με την υποστήριξη του European Institute for Gender Equality (EIGE), του FRA και της Eurostat, μπορεί να επιτρέψει ουσιαστικές συγκρίσεις μεταξύ των κρατών και να εντοπίσει τους τομείς όπου κοινές προκλήσεις απαιτούν κοινές λύσεις.

8. Προώθηση υπεύθυνων και βασισμένων στα δικαιώματα πρακτικών από τα μέσα ενημέρωσης

Η κάλυψη από τα μέσα ενημέρωσης υποθέσεων που αφορούν παιδιά-θύματα μπορεί είτε να ενισχύσει την κατανόηση του κοινού για τα δικαιώματα των παιδιών είτε να προκαλέσει άμεση βλάβη μέσω της ταυτοποίησης, της δημοσιογραφίας της «κλειδαρότρυπας» ή της διαιώνισης επιβλαβών στερεοτύπων. Οι κατευθυντήριες γραμμές της UNICEF για δημοσιογράφους που καλύπτουν θέματα σχετικά με παιδιά²⁵ και η σύσταση του Συμβουλίου της Ευρώπης σχετικά με τα δικαιώματα των παιδιών στο ψηφιακό περιβάλλον²⁶ παρέχουν αμφότερες έγκυρα σημεία αναφοράς για την ανάπτυξη επαγγελματικών προτύπων που εξισορροπούν το δημόσιο συμφέρον για διαφάνεια με το δικαίωμα του παιδιού στην ιδιωτική ζωή και την προστασία από περαιτέρω βλάβη.

Τα πρότυπα αυτά θα μπορούσαν να αναπτυχθούν με την συνεργασία των μέσων ενημέρωσης, εμπειρογνομόνων στον τομέα της παιδικής προστασίας, επαγγελματιών του νομικού κλάδου και δημόσιων αρχών, ώστε να διασφαλιστεί ότι θα έχουν πρακτική βάση και θα είναι επαγγελματικά αξιόπιστα. Ακόμη, τα πρότυπα θα πρέπει να αφορούν συγκεκριμένα το ψηφιακό περιβάλλον και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, δεδομένης της ταχύτητας και της μονιμότητας με την οποία μπορούν να διαδοθούν στο διαδίκτυο πληροφορίες που επιτρέπουν την ταυτοποίηση.

9. Διατήρηση της διασυνοριακής συνεργασίας και ανταλλαγής

Οι προκλήσεις που αντιμετωπίζουν τα παιδιά-θύματα εγκληματικών πράξεων στις ευρωπαϊκές χώρες είναι βαθιά αλληλένδετες: η διαδικτυακή εκμετάλλευση, εξ ορισμού, ξεπερνά τα σύνορα, τα δίκτυα εμπορίας ανθρώπων εκτείνονται σε πολλαπλές δικαιοδοσίες, ενώ τα κενά στο νομικό ή διαδικαστικό πλαίσιο μιας χώρας μπορούν να δημιουργήσουν ευαλωτότητες που επηρεάζουν τα παιδιά σε ολόκληρη την περιοχή. Πρωτοβουλίες όπως οι στρογγυλές τράπεζες του έργου FOSTER έχουν αποδείξει την αξία της συνάντησης επαγγελματιών, ερευνητών, υπευθύνων χάραξης πολιτικής και εκπροσώπων της κοινωνίας των πολιτών από πολλές χώρες, με σκοπό την ανταλλαγή στοιχείων, τον εντοπισμό κοινών εμποδίων και την ανάπτυξη κοινών λύσεων. Αυτές οι μορφές συνεργασίας πρέπει να υποστηριχθούν και να αναπαραχθούν, με τα αποτελέσματα να τεκμηριώνονται συστηματικά και να ενσωματώνονται στις διαδικασίες χάραξης πολιτικής σε επίπεδο ΕΕ. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, το Συμβούλιο της Ευρώπης και οι αρμόδιοι οργανισμοί, συμπεριλαμβανομένων του Οργανισμού Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ (FRA) και του European Institute for Gender Equality, έχουν να διαδραματίσουν κεντρικό ρόλο στη διευκόλυνση και τη χρηματοδότηση αυτού του είδους της δομημένης επαγγελματικής κοινότητας, διασφαλίζοντας ότι τα διδάγματα που αντλούνται από μία χώρα συμβάλλουν στην πρόοδο σε όλες.

²⁵ <https://www.unicef.org/eca/media/ethical-guidelines>

²⁶ Συμβούλιο της Ευρώπης, Επιτροπή Υπουργών, Σύσταση CM/Rec(2018), <https://rm.coe.int/guidelines-to-respect-protect-and-fulfil-the-rights-of-the-child-in-th/16808d881a>

6.2 Προτάσεις ανά χώρα

Με βάση τον κοινό πυρήνα, οι ακόλουθες προτάσεις αφορούν τα συγκεκριμένα κενά που εντοπίστηκαν σε καθεμία από τις τέσσερις χώρες που συμμετέχουν στην πρωτοβουλία FOSTER.

Βουλγαρία

- Θέσπιση επαγγελματικών προτύπων για τους δικηγόρους που εργάζονται με παιδιά και παροχή ίσης πρόσβασης σε αρχική και διαρκή, εξειδικευμένη διεπιστημονική εκπαίδευση.
- Αξιοποίηση με συνέπεια της διαθέσιμης υποδομής και της μεθοδολογίας των φιλικών προς τα παιδιά χώρων για τις συνεντεύξεις («μπλε δωμάτια»).
- Αντιμετώπιση των εμποδίων στην αναφορά περιστατικών και στην πρόσβαση σε υποστήριξη στις κοινότητες των Ρομά μέσω της διαρκούς συνεργασίας με κοινοτικούς/ές διαμεσολαβητές/ριες, στοχευμένων πρωτοβουλιών προσέγγισης και παροχής υπηρεσιών με διαπολιτισμική ευαισθησία.
- Ενίσχυση των επίσημων μηχανισμών συνεργασίας μεταξύ των τομέων εκπαίδευσης, δικαιοσύνης και παιδικής προστασίας, προκειμένου να μειωθεί ο κατακερματισμός στην αντιμετώπιση των παιδιών-θυμάτων.
- Ενίσχυση της εφαρμογής και της εποπτείας προτύπων δεοντολογίας της δημοσιογραφικής κάλυψης υποθέσεων που αφορούν παιδιά, μέσω της συνεργασίας με τις εποπτικές αρχές των μέσων ενημέρωσης, τις ενώσεις δημοσιογράφων και αρμόδιους επαγγελματικούς φορείς, με σκοπό την προώθηση πρακτικών δημοσιογραφικής κάλυψης που λαμβάνουν υπόψη τις ιδιαίτερες ανάγκες των παιδιών.
- Ενσωμάτωση των διαδικασιών που αφορούν παραβατικές πράξεις οι οποίες τελούνται από ανήλικους/ες στη συνολική δομή της παιδικής προστασίας, είτε μέσω της ενίσχυσης είτε μέσω της μεταρρύθμισής τους.

Ελλάδα

- Διεύρυνση του προσωπικού και της γεωγραφικής κάλυψης του δικτύου των «Σπιτιών του Παιδιού», ώστε οι συνεντεύξεις των παιδιών-θυμάτων να πραγματοποιούνται συστηματικά σε εξειδικευμένες εγκαταστάσεις και όχι σε αστυνομικά τμήματα.
- Ανάπτυξη μιας δομημένης και μακροπρόθεσμης παρακολούθησης για τα παιδιά μετά την ολοκλήρωση της διαδικασίας στα «Σπίτια του Παιδιού», συμπεριλαμβανομένης της πρόσβασης σε υπηρεσίες ψυχικής υγείας.
- Αποσαφήνιση του συντονισμού μεταξύ αστικών διαδικασιών, όπως οι διαφορές για την επιμέλεια, και παράλληλων ποινικών διαδικασιών που αφορούν το ίδιο παιδί, προκειμένου να μειωθούν οι ασυνέπειες και οι καθυστερήσεις.
- Παροχή συστηματικής εκπαίδευσης στους επαγγελματίες του τομέα της δικαιοσύνης, συμπεριλαμβανομένων των δικηγόρων και των επαγγελματιών παιδικής προστασίας,

προκειμένου να αποσαφηνιστούν οι ρόλοι και να ενισχυθούν οι συντονισμένες παρεμβάσεις. Αυτό θα πρέπει να περιλαμβάνει την ανάπτυξη και την καθιέρωση πρωτοκόλλων διυπηρεσιακής συνεργασίας, ώστε να διασφαλίζεται έγκαιρη, αποτελεσματική και συνεπής υποστήριξη, ανεξάρτητα από το αν το παιδί είναι θύμα ή βρίσκεται σε σύγκρουση με το νόμο, και

- Ενίσχυση της πρόσβασης των παιδιών σε νομική βοήθεια και σε ποιοτική νομική εκπροσώπηση, εξασφαλίζοντας την παροχή άμεσης, εξειδικευμένης εκπροσώπησης προσαρμοσμένης στις ατομικές τους ανάγκες.

Ουγγαρία

- Ανάπτυξη κοινής, διατομεακής εκπαίδευσης για την εναρμόνιση του τρόπου με τον οποίο οι επαγγελματίες του νομικού, κοινωνικού, ψυχολογικού και εκπαιδευτικού τομέα αντιλαμβάνονται την ικανότητα, την αυτονομία και τα δικαιώματα συμμετοχής των παιδιών.
- Θέσπιση σαφέστερων επίσημων πρωτοκόλλων επικοινωνίας μεταξύ των φορέων παιδικής προστασίας, των αρχών επιβολής του νόμου και των κοινωνικών υπηρεσιών, προκειμένου να μειωθεί η εξάρτηση από άτυπα, προσωπικά κανάλια επικοινωνίας.
- Διασφάλιση ότι τα παιδιά που έχουν διπλή ιδιότητα, θύματα και δράστες εγκληματικών συμπεριφορών, θα δέχονται παρεμβάσεις που θα αντιμετωπίζουν τις δικές τους εμπειρίες θυματοποίησης και όχι μόνο την παραβατική συμπεριφορά.
- Θεσμοθέτηση μηχανισμών διαλόγου μεταξύ των διάφορων ενδιαφερόμενων μερών, έχοντας ως βάση και το μοντέλο των στρογγυλών τραπεζών του έργου FOSTER, ως επαναλαμβανόμενο μοτίβο της διαμόρφωσης μιας εθνικής πολιτικής για την προστασία των παιδιών.

Σλοβενία

- Εξακολούθηση της ανάπτυξης διεπιστημονικών δομών για τα παιδιά-θύματα εγκληματικών πράξεων, εμπνευσμένων από το μοντέλο «Barnahus».
- Διεύρυνση των προσανατολισμένων στην αποκατάσταση παρεμβάσεων για την παραβατικότητα ανηλίκων, οι οποίες αντιμετωπίζουν τις κοινωνικές και ψυχολογικές ρίζες της συμπεριφοράς, με βάση την αναγνωρισμένη αλληλεπικάλυψη μεταξύ θυματοποίησης και παραβατικής συμπεριφοράς.
- Επένδυση στην εξειδικευμένη ερευνητική εμπειρογνωμοσύνη, σε προγράμματα πρόληψης και πρωτοβουλίες ψηφιακού εγγραμματισμού, προκειμένου να ανταποκριθούν στην αυξανόμενη πολυπλοκότητα της αποπλάνησης ανηλίκων μέσω διαδικτύου και της εκμετάλλευσης.
- Ανάπτυξη ειδικών, πολιτισμικά ευαίσθητων πρωτοκόλλων για την αντιμετώπιση των πρόωρων και αναγκαστικών γάμων κοριτσιών Ρομά, τα οποία θα προασπίζουν σθεναρά τα δικαιώματα των παιδιών, ενώ παράλληλα θα συνεργάζονται εποικοδομητικά με τις κοινότητες.

7. Συμπέρασμα

Η διασφάλιση των δικαιωμάτων των παιδιών θυμάτων εγκληματικών πράξεων στις ποινικές διαδικασίες αποτελεί, στην ουσία, ζήτημα συνεπούς εφαρμογής αρχών για τις οποίες υπάρχει ήδη αξιοσημείωτος βαθμός διεθνούς και ευρωπαϊκής σύγκλισης και συναίνεσης από τους/τις επαγγελματίες: ότι τα παιδιά είναι φορείς δικαιωμάτων και όχι απλώς αντικείμενα προστασίας· ότι πρέπει να ενημερώνονται, να ακούγονται και να τους επιτρέπεται να συμμετέχουν στις διαδικασίες που τα αφορούν· ότι πρέπει να προστατεύονται από τη δευτερογενή θυματοποίηση· και ότι η αποτελεσματική προστασία εξαρτάται από τη διαρκή συνεργασία μεταξύ των φορέων δικαιοσύνης, της παιδικής προστασίας, υγείας, εκπαίδευσης και κοινωνίας των πολιτών.

Τα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν μέσω των στρογγυλών τραπεζών του έργου FOSTER και του τελικού συνεδρίου δείχνουν ότι το κύριο εμπόδιο στην υλοποίηση αυτών των αρχών δεν είναι, στις περισσότερες περιπτώσεις, η απουσία νομικών προτύπων, αλλά το επίμονο χάσμα μεταξύ αυτών των προτύπων και της καθημερινής θεσμικής πρακτικής. Η γεφύρωση αυτού του χάσματος απαιτεί συνεχή επένδυση στην επαγγελματική εκπαίδευση, την εδραίωση και επέκταση διεπιστημονικών μοντέλων προστασίας των παιδιών, ισχυρότερη και πιο τυποποιημένη διυπηρεσιακή συνεργασία, καθώς και στοχευμένες παρεμβάσεις για τα παιδιά που αντιμετωπίζουν πολλαπλές και αλληλεπικαλυπτόμενες ευαλωτότητες. Προϋποθέτει επίσης τη συνέχιση του διεθνούς διαλόγου, όπως αυτός που προωθείται από το έργο FOSTER, επιτρέποντας σε επαγγελματίες από διαφορετικά νομικά συστήματα να ανταλλάσσουν διδάγματα από τις εμπειρίες των άλλων και να αναπτύσσουν, από κοινού, μια συνεπή και επικεντρωμένη στο παιδί προσέγγιση στις ποινικές διαδικασίες που αφορούν παιδιά-θύματα εγκληματικών πράξεων στην Ευρώπη.

Βιβλιογραφικές αναφορές

- Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού (1989).
- Κατευθυντήριες γραμμές του ΟΗΕ για τη δικαιοσύνη σε υποθέσεις που αφορούν παιδιά θύματα και μάρτυρες εγκλημάτων, Ψήφισμα 2005/20 του Οικονομικού και Κοινωνικού Συμβουλίου (ECOSOC).
- Προαιρετικό Πρωτόκολλο της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού σχετικά με την πώληση παιδιών, την παιδική πορνεία και την παιδική πορνογραφία (2000).
- Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Προστασία των Παιδιών από τη Σεξουαλική Εκμετάλλευση και τη Σεξουαλική Κακοποίηση (Σύμβαση του Λανζαρότε, 2007).
- Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για τη δράση κατά της εμπορίας ανθρώπων (2005).
- Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την πρόληψη και την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών και της ενδοοικογενειακής βίας (Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης, 2011).
- Κατευθυντήριες γραμμές του Συμβουλίου της Ευρώπης για τη δικαιοσύνη φιλική προς τα παιδιά (2010).
- Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ (άρθρο 24).
- Οδηγία 2012/29/ΕΕ για τη θέσπιση ελάχιστων προτύπων σχετικά με τα δικαιώματα, τη στήριξη και την προστασία των θυμάτων εγκλημάτων, όπως αναθεωρήθηκε.
- Οδηγία 2011/93/ΕΕ για την καταπολέμηση της σεξουαλικής κακοποίησης και της σεξουαλικής εκμετάλλευσης παιδιών καθώς και της παιδικής πορνογραφίας.
- Οδηγία (ΕΕ) 2024/1385 για την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών και της ενδοοικογενειακής βίας.
- Σύσταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (ΕΕ) 2024/1238.
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Στρατηγική της ΕΕ για τα δικαιώματα του παιδιού (2021).
- Σύσταση του Συμβουλίου (ΕΕ) 2021/1004 για τη θέσπιση μιας Ευρωπαϊκής Εγγύησης για τα Παιδιά.
- Έργο FOSTER, Έκθεση σχετικά με τις εθνικές και διεθνείς δραστηριότητες δικτύωσης (2026, εμπιστευτικό έγγραφο).
- [Ενοποιημένη έκθεση αξιολόγησης εκπαιδευτικών αναγκών του έργου FOSTER, 2025.](#)
- [UNICEF, Guidelines for journalists reporting on children.](#)

**Co-funded by
the European Union**

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Commission – Directorate General for Justice and Consumers (granting authority). Neither the European Union nor the granting authority can be held responsible for them.